

รายงานการประชุมสภาวรางรัฐธรรมนุญ

ครั้งที่ ๔๕

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๑

ณ พระที่นั่งอภิเศกคฤศิต

เริ่มประชุมเวลา ๘.๕๐ นาฬิกา

ประธานสภาวรางรัฐธรรมนุญ : วันนี้ มีสมาชิกมาประชุม ๑๖ คน เป็นองค์ประชุมแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดประชุม พิจารณาเรื่องที่ค้างมาแต่เมื่อวานนี้ คือพิจารณาคำแปรญัตติของขุนตงฤทธิศึกษากร เมื่อวานนี้ผมผู้คดีค้านผู้แปรญัตติ เพราะฉะนั้นฝ่ายสนับสนุนผู้แปรญัตตินั้น

ขุนตงฤทธิศึกษากร : ตามที่ข้าพเจ้าได้แปรญัตติในเรื่องให้เติมว่า “และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี” เข้าไปในมาตรา ๑๗ เพื่อให้เป็นความรับผิดชอบของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในอันที่จะได้ปฏิบัติกรักษาพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และในเรื่องนี้ได้มีการอภิปรายกันไปในทางค้านและสนับสนุนด้วยประการต่างๆ นั้น ในวันนี้ข้าพเจ้าขอเพิ่มเติมอีกเล็กน้อยเพื่อเป็นการยืนยันญัตติที่ข้าพเจ้าได้เสนอตั้งต่อไปนี้

ในเรื่องนี้ที่แท้จริงนั้นทั้งสองฝ่ายต่างก็มีมุ่งหมายที่จะปฏิบัติในการรักษาองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ปลอดภัยด้วยประการทั้งปวง เกือบกับเรื่องที่จะทรงแต่งตั้งราชองครักษ์และในการเสนอของข้าพเจ้านั้นที่มุ่งไปในทางสมุหราชองครักษ์โดยตงฤทธิศึกษากรด้วยเห็นความสำคัญว่าใน ความรับผิดชอบนั้นควรให้อยู่กับผู้มีบังคับบัญชาซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนใหญ่ ทั้งนี้โดยหลักตั้งต่อไปนี้

LIART

ข้อ ๓. หลักในทางปฏิบัติเพราะการที่จะต้องเลือกผู้บริหารของครุภัณฑ์นั้น ระเบียบและเป็น ขรรมนิยมและเป็นเกียรติ ข้อบังคับว่าเราจะต้องเลือกจากนายทหารประจำกร เราไม่ได้เลือกจากนายทหารกองหนุน และนอกจากนี้ราชของครุภัณฑ์ก็ได้เลือกจากคนภายนอก ในเรื่องนี้ถ้าจะเปรียบกับทาง สมาชิกวุฒิสภาซึ่ง พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงเลือกโดยพระราชอัธยาศัยนั้น ย่อมต่างกับราชของครุภัณฑ์ เพราะสมาชิกวุฒิสภานั้นเป็นเรื่องที่ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได ทรงเลือกผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การเมือง และคน ภายนอกซึ่งแล้วแต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร แต่ส่วนราชของครุภัณฑ์นี้ หลักการจะต้องเลือกจากนายทหารประจำกร ก็แต่นายทหารประจำกรนั้นก็เป็นผู้ที่ควรอยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือฝ่าย การทหารหรือกระทรวงกลาโหม ในหลักการเช่นนี้กระทรวงกลาโหมไปเป็น ราชของครุภัณฑ์นั้นถ้าเป็นจะต้องทำความตกลงกัน เป็นคนสมุหราชของครุภัณฑ์ จะ ต้องทำความตกลงกับรัฐมนตรีกลาโหม และรัฐมนตรีกลาโหมจะต้องปรึกษากับผู้บัญชาการแห่งกองทัพนั้น ๆ ว่าคนนั้นจะสมควรไปได้หรือไม่ โดยหลัก ว่าในบางประการทางราชการอาจจะต้องหาคนที่มีความสามารถอื่นเหมาะ สมกับลักษณะของงานของฝ่ายทหารเอาไว้ จริงอยู่แม้การไปเช่นนั้นจะเป็น เกียรติอย่างสูง แต่ในเวลาเดียวกันนั้นกิจการอื่นเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติให้ รัฐบาล หรือจะเพราะอย่างอื่นในกิจการทหารนั้นได้ผลเป็นอันดี เขาก็ต้อง สงวนใจอย่างหนึ่งนั่น ก็รวมความว่าในการที่จะเลือกบุคคลไปนั้นถ้าเป็น อยู่นั้นจะต้องมีการตกลงกันเหมือนกัน รัฐบาลจะส่งใครไปก็ย่อมเป็นเรื่อง ที่จะต้องส่งไปให้เด็กหลาย ๆ คนอยู่แล้ว และก็ย่อมจะได้รับความสะดวก อยู่น่าหนึ่งในทางปฏิบัติ ก็หมายความว่าราชของครุภัณฑ์ต้องเป็นคนของรัฐบาล หรือคนในบังคับบัญชาของนาย ทหารนั้นเอง เพราะนายทหารนั้นก็ถือว่า พระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด และทหารทั้งปวงก็ยอมมีหน้าที่

ที่จะรักษาพระบรมเดชานุภาพตั้งเราจะเห็นในคำสาบานฯ ของ ทหาร อยู่แล้ว ทหารมีหน้าที่ที่จะรักษาส้มเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยตรง ทหารของชาติย่อมรักษา พระเจ้าอยู่หัวแล้วเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นองครักษ์นายทหารเช่นนี้ย่อมรู้สึกเป็นเกียรติในองค์จะรักษาพระเจ้าอยู่หัวอย่างขบถ เป็นธรรมดาด้วยแล้วทำไม เราจะหวาดระแวงองครักษ์ถ้าหากพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เลือกเอง ในเรื่องนี้แม้ แต่ถกกับพ่อ ผัวกับเมีย เราเอาอะไรเป็นหลักที่จะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะ ฉะนั้นข้าพเจ้าว่าด้วยชาติคน ที่ดีหรือที่ ชั่วดีขยี้สัตว์แต่ถ้าเขารักษาเกียรติ แล้วเขายังต้องรักษาเกียรติของเขา เพราะฉะนั้นในทางหลักปฏิบัติแล้วจึงควร ให้สมุหราชองครักษ์เป็นผู้รับผิดชอบและเป็นผู้เลือก และสมุหราชองครักษ์ก็ เลือกโดยอัยการของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยสมควร

ในหลักที่ ๒ คือเรื่องนั้นคือเราคงให้รัฐบาลเขารับผิดชอบบ้าง โดย ฉะนั้นอย่างนี้ให้ฝ่ายการทหารมีความรับผิดชอบโดยตรง เพราะฉะนั้น สมุหราชองครักษ์ และรัฐบาลคง จะเป็นผู้ที่ร่วมกันในการที่จะเลือกราชองครักษ์ ข้าพเจ้าอยากจะยกตัวอย่างสมมติ ของประธานไทย สมมติท่าน เจ้าคุณเทพฯ ท่านเป็นสมุหราชองครักษ์ที่ท่านจะเลือกองครักษ์ไปถวายเป็น องครักษ์ประจำ ท่านก็คงจะเลือกเฟ้นคนที่ใจกว้างใจซื่อสัตย์สุจริต เพราะ ฉะนั้นความรับผิดชอบอย่างสูงจะต้องอยู่กับสมุหราชองครักษ์ ผู้ที่จะให้ผู้องรักษานับว่าข้าพเจ้าเห็นว่าเมื่อมีคนที่มีผิดชอบยอมผิดก็ตาม เพราะฉะนั้น หลักข้อนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า การที่จะทรง แต่งตั้ง สมุหราชองครักษ์โดยอัยการก็ เป็นประการสมควรในประการที่ ๒

ในประการที่ ๓ พดกึ่งเหตุการณ์ในการ แต่งตั้ง ราชองครักษ์ ในเวลานั้น ขอให้ท่านที่เคารพทุกท่านได้โปรดระลึกว่าสถานการณ์ และเหตุการณ์ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และราชองครักษ์ ในปัจจุบันนี้ ได้มีประเพณีนิยมเป็น อย่างไร ในขณะนี้ได้มีประเพณีนิยมของราชองครักษ์มีหน้าที่รักษาองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ปลอดภัย แต่ยังมีหน้าที่เกียรติยศ คือพูดเพราะอย่างยัง

LIRT

เป็นเกียรติยศสำหรับให้แก่นายทหารผู้ใหญ่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมกำลังทหาร ถ้าจะเปรียบกับต่างประเทศจะเห็นว่าในลักษณะการอย่างนี้ เมืองไทยกับต่างประเทศต่างกัน อย่างต่างประเทศนายพลที่เป็นผู้บังคับหน่วยทหารทั่วไปไม่จำเป็นต้องได้เป็นราชองครักษ์ และท่านที่ไปต่างประเทศย่อมประจักษ์อยู่แล้ว แต่ส่วนสำหรับประเทศไทยราชองครักษ์ซึ่งมีด้วยยศซึ่งถือเป็นเกียรติยศของนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งนับอย่างน้อยชนชั้นผู้บังคับบัญชากรมหรือผู้บังคับบัญชาการ หรือแม่ทัพซึ่งเป็นขรรคมหากเป็นราชองครักษ์นั้นพูดในทางปฏิบัติเป็นเช่นนั้น คงนึกสรุปลงได้ว่าใน การที่จะถวายพระราชอำนาจให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคัดเลือกและแต่งตั้งโดยพระราชอัชฌาศัยเฉพาะสมหาราชองครักษ์นั้นย่อมเป็นการสมควร และไม่เป็นเป็นการพินเสียในการที่จะให้พระองค์ท่านทรงหนักพระทัยในการเลือกคนนั้นคนนี้จะทำให้เกิดความหวาดระแวง และความเข้าใจผิด และน้อยเนื้อต่ำใจข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะได้มอบหมายความไว้อำนาจโดยเด็ดขาดว่าสมหาราชองครักษ์นั้นเป็นข้อเด็ด คัดประจักษ์ จะเป็นการเหมาะสมและชอบด้วยระเบียบอื่น ๆ ในการที่จะได้เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญว่าองครักษ์ทั่วไปจะได้ถูกเลือกตั้งโดยพระมหากษัตริย์ตามพระราชอัชฌาศัยแล้ว ถ้าเป็นดังนั้นในทางปฏิบัติย่อมขัดหลายประการ เพราะว่าการรับสนองพระบรมราชโองการนั้นจะต้องเอาองค์มนตรีเป็นผู้รับสนองโดยทั่วไป ซึ่งจะเป็นการพินเสียไปมาก แต่ในการปฏิบัติที่จะเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นนั้นก็จะเป็นการไม่เหมาะสม เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าจะเอาเฉพาะสมหาราชองครักษ์แล้วข้าพเจ้าคิดว่าจะเป็นการเหมาะสมและดีดกและเหมาะสมเรื่อง ข้าพเจ้าจึงได้ขอขียน

น.อ. พระยาศรวิชัยพิพัฒน์ ร.น. : ในเรื่องราชองครักษ์นั้น ความจริงไม่เกี่ยวกับว่าเป็นสมมุติสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือ สมมุติประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ใต้กฎหมาย แต่จริงเกี่ยวกับพระราชเกียรติยศของพระมหากษัตริย์และพระราชบัญญัติของราชองครักษ์ที่บัญญัติขึ้นไว้ ในการที่กล่าวหา

LIERT

ว่าในรัฐธรรมนูญของเราจะบัญญัติไว้ว่าการแต่งตั้งราชองครักษ์นั้นให้เป็นตามพระราชอำนาจก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นการตัดโอกาสเจ้ากระทรวงหรือกระทรวงกลาโหมเสนอขึ้นมา เป็นแต่ด้วยดวงฉันทิหรือพระมหากษัตริย์ที่จะยอมตามนั้นหรือไม่ก็เหมือนกัน หรือจะทรงเลือกเองก็ได้ ไทยในปัจจุบันนี้เป็นประเทศที่แปลกอยู่ประเทศหนึ่งในโลกนี้ คือมีราชองครักษ์เวรทั้ง ๆ ที่เราได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว ข้าพเจ้าอยากจะทราบเรียนคือที่ประชุมนี้ถึงประวัติของราชองครักษ์บ้างเล็กน้อย ราชองครักษ์เวรได้เกิดขึ้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๖ นั่นเอง เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๕ มีราชองครักษ์อยู่ ๗ คนเท่านั้น และตั้งเวรเขาเวรวันละ ๒ คน และนอกจากนั้นมีราชองครักษ์พิเศษ เช่นเมื่อหม่อม ๆ ข้าพเจ้าจำได้ คือเจ้าคุณสิงหนดิษฐ์ และเจ้าคุณ..... หรือเจ้าคุณเทพหัสดิน ซึ่งตั้งว่าราชองครักษ์พิเศษจะตั้งทรงเลือกโดยเฉพาะทีเดียว คือท่านเหล่านั้นจะรับแขกต่างประเทศได้ตั้งแต่เด็กท่านเหล่านั้นเป็นราชองครักษ์พิเศษ มาในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อเกิดการปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ แล้วได้ทรงพระราชดำริว่าพอก ทหารห่างเหินพระองค์ไปมาก อยากจะให้ผู้บังคับบัญชาทหารบางคนที่หลักแหลมเข้ามาอยู่ใกล้ชีวิตพระองค์ ๆ ทรงดำริขึ้นว่าควรจะให้มีราชองครักษ์เวร จึงได้มีพระราชทานคำปรึกษาไปยังเสนาบดีกระทรวงกลาโหมและเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ และในโอกาสนั้นได้ขอให้เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรคฤ์เครื่องประดับดำรงราชองครักษ์เวรด้วย และให้ทรงเลือกนายทหารเรือที่หลักแหลม ปกครองทหารเข้ามาเป็นราชองครักษ์เวร เพราะเหตุนี้จะได้ทรงคุ้นเคยกับนายทหารเหล่านั้น ท่านทั้งหลายจึงจำได้ว่าราชองครักษ์เวรมีตามทีคือ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้กรมพระนครสวรรค์เป็นผู้คุ้มครองเอง แบบนอกอินทรีของเยอรมันแทนกลายมาเป็นศรุต แต่แบบนั้นคนน้อยเดี๋ยวนี้เป็นฉบับนี้ ภายหลังโดยเด็กไป การมีราชองครักษ์เวรได้ทราบเรียนแล้วว่าเพราะเหตุที่ได้มีความประสงค์ให้นายทหารเข้ามาใกล้ชีวิตพระองค์ และขอประการหนึ่งทรงโปรดการแต่งกายเมื่งานตุ๊กหนาวข้าราชการ

LIRT

ล้อมกางเกงแถบคิดเหรียญกิตติกรฯ จะเห็นได้ว่าไม่ใช่ทหารเท่านั้นมีนาย
 ตำรวจก็ได้มีราชองครักษ์เเว แต่ นายตำรวจได้เลิกไปเมื่อรัชกาลที่ ๗
 ข้าพเจ้าเห็นหนังสือพิมพ์ว่าเมื่อ สองสามวันนี้อาจให้ตำรวจเป็นราชองครักษ์
 เเว อย่างนี้ไม่ใช่เป็นความดีวชิของพระมหากษัตริย์หรือคณะผู้สำเร็จราชการ-
 แทนพระองค์ แต่มีใครคนหนึ่งเคยอยากจะทำบุญบารมีให้มันรักใคร่นับถือ
 ได้ ตำรวจจะได้ติดสายขงยกก็เกิดขึ้นอีก นี่เป็นคน ในประเทศอังกฤษเขา
 เป็นประเทศประชาธิปไตยเขามีสมเด็จพระราชองครักษ์เป็นพลเรือเอกเขาถือว่าเป็น
 ขุนันยเซอร์วิส ของเราคิดกันหน่อยก็เป็นที่ทราบกัน แต่ก็มีราชองครักษ์ ๗ คน
 เท่านั้นซึ่งเป็นชั้นนายพลเอก เป็นเซอร์หรือลอร์ด แต่ก็มีนายพลอากาศอีกคน
 หนึ่งรวมเป็น ๘ คน แล้วนอกจากนั้นมีสมเด็จพระอนุชา เพราะฉะนั้น
 ราชองครักษ์ของอังกฤษมี ๑๐ คน เขาถือว่าตำแหน่งราชองครักษ์ไม่เกี่ยวกับ
 พระมหากษัตริย์โดยตรง สำหรับเป็นตำแหน่งกิตติมศักดิ์ สำหรับรัฐมนตรีว่า
 การกระทรวงกลาโหมแต่งตั้งด้วย ๆ แล้วจะกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ สมหาราช-
 องครักษ์หรือจะไม่กล่าว หรือจะเอาราชองครักษ์ทั้งหมดก็ได้ เพราะไม่เกี่ยว
 กับพระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้าได้ทราบบเรียนแล้วว่าองครักษ์ตามอัยยาศัยไม่ใช่
 ว่าจะศักดิ์โสภาได้เจ้ากระทรวงเล็ดออกได้ ตามธรรมเนียมทางปฏิบัติแล้ว
 เจ้ากระทรวงถอยยกได้เหมือนกัน อีกอย่างหนึ่งว่าราชองครักษ์พิเศษยังมีอีก
 ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาอย่างทักวามเรียนเมื่อกัน ราชองครักษ์นับแต่รัชกาลที่ ๕
 มีเจ้าคุณตั้งที่ ๑ และเจ้าคุณเทพฯ ซึ่งขณะนั้นข้าพเจ้าเป็นรองปลัดทูลฉลอง
 หนึ่งตั้งทักขณิศต้องผ่านทุกฉบับ เจ้ากระทรวงไม่กล้าเสนอในเรื่องราช-
 องครักษ์พิเศษ ต้องเป็นพระบรมราชโองการจึงเป็นราชองครักษ์ได้ ซึ่งสมัย
 นั้นข้าพเจ้าพูดผิดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเดินขบวนไป ถ้าผิดข้อ
 ถานอดิศรัฐมนตรีช่วยคคคานด้วย
 ตั้งทั้งหลายเป็นตั้งตั้งขึ้นได้ก็เลิกไปได้ ประเทศไทยของเราไม่
 เหมือนประเทศไทยที่มีพระมหากษัตริย์แล้วราชองครักษ์ไม่เกิน ๑๐ คน เช่น

LIART

อังกฤษ แล้วท่านอาจระบอเด็กราชวงศ์ของคริสตจักรไว้เห็นเป็นการพิมพ์เมื่อเช่น
กาลข้างหน้าอาจจะไม่รับราชวงศ์ของคริสตจักรได้เหมือนกัน ข้าพเจ้าได้ทราบเรียน
มาแต่ก่อนแต่ว่าการเลือกราชวงศ์ของคริสตจักรนั้น แต่ก่อนนั้นคือสมเด็จพระบิดา
บ้าง นิชงยาเขอบ้าง พยาเขอบ้างเป็นผู้เลือก แม้แต่ท่านเหล่านั้นเลือกก็
ท่านทั้งหลายคงจะได้ว่าในคราวตามเสด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไปชวา พอ
กลับมาเกิดมีการปฏิวัติขึ้น ซึ่งในสายตาของคนไทยไม่มีผู้ใดอะไร แต่เป็น
เรื่องขบขันของฝรั่ง ซึ่งราชวงศ์ของคริสตจักรแล้วถึงขั้นเป็นราชวงศ์ของเองก็เกิด
การปฏิวัติขึ้นภายหลังก็ถอยจากชวา มาเป็นคนราชวงศ์ของคริสตจักรคณ.....

ประธานสภา枉รัฐธรรมนุญ : เรื่องนี้ขอให้รวมรัดตั้งหน่วย
เห็นจะดี

น.อ. พระยาศรภักย์พิพัฒน์ ร.น. : ข้าพเจ้าไม่เห็นที่จะถวาย
พระราชอำนาจให้ทรงเลือกไม่ขัดต่อระบอบประชาธิปไตยเลย เมื่อเช่น
ข้าพเจ้าเห็นว่าสมเด็จพระเจด็จไว้ว่าราชวงศ์ตามพระราชอัชฌาศัย ถ้าอย่างนั้น
ไม่ลง แต่ที่สมานตกลงไปแล้วต่างหาก แต่จะพิจารณาว่าจริงหรือไม่
ก็ดูอย่างนั้นก็ไม่ลงได้หมด เพราะอย่างราชวงศ์พิเศษไม่ควรจะให้
เจ้ากระทรวงเสนอไป ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเกี่ยววิธีมนตรีกระทรวงกลาโหม
เสนอไป ถ้าพุดคิดไปขอท่านอธิบดีรัฐมนตรีกลาโหมช่วยกราณษาแจ้งให้
ข้าพเจ้าทราบ

พล.ท. จีระ วิชิตสงคราม : กระผมขอประธานอนุญาตุ้แจ้ง
ในเรื่องราชวงศ์พิเศษ

ประธานสภา枉รัฐธรรมนุญ : เห็นจะแจ้งได้

พลโท จีระ วิชิตสงคราม : ท่อภปรายมาณาไม่ใคร่แจ้งแล้ว
จะกลายเป็นว่าทางราชการไปบังคับพระมหากษัตริย์ให้ทรงแต่งตั้งราชวงศ์
พิเศษขึ้น กระผมขอถือโอกาสแจ้งเรื่องนี้เฉพาะการเลือกตั้งราชวงศ์
พิเศษเท่านั้น คือในการตั้งราชวงศ์พิเศษ ในหลักการก็เป็นเรื่องอย่าง

LIRT

ที่ใดกล่าวเหมือนกัน แต่ว่าของเราเขงนั้นเราม่ระเบียบ การได้ตกลงกันมาก่อน
 แล้วว่านายทหารชั้นใดบางที่จะเป็นราชองครักษ์พิเศษ โดยในหลักการที่ตกลง
 กันแล้วว่ามีบัญชาการกองพลเป็นได้เพียงจ่าราชองครักษ์เวร ราชองครักษ์
 พิเศษไม่ได้ สำหรับผู้ที่อยู่ในราชการกระทรวงแต่งตั้งได้โดยเฉพาะตำแหน่งชั้น
 แม่ทัพชั้นไป ในหลักการนั้นก็เห็นเป็นทางการ ติดต่อกับสมเด็จพระราชองครักษ์
 และสมเด็จพระราชองครักษ์ได้นำเรื่องขึ้นกราบบังคมทูล ในหลักการที่ตกลงกัน
 ว่าทำอย่างนั้น เพราะฉะนั้นในการที่ทางกระทรวงกลาโหมปฏิบัติไปก็คือว่า
 หากว่ามีตำแหน่งชั้นแม่ทัพและควรจะเป็นราชองครักษ์พิเศษ แล้วก็
 เห็นเรื่องชั้นไป เรื่องก็เป็นอยู่เท่านี้เอง

พระยาศรีธรรมราช : ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วยกับท่านสมาชิกผู้
 เกียรติศักดิ์ว่าเมื่อกล่าวการ เลื่อนกักราชองครักษ์นั้น ในระบอบประชาธิปไตย
 หรือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่ต่างกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการสำคัญ
 มากในระบอบประชาธิปไตยทำอย่างหนึ่ง ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
 ทำอย่างหนึ่งได้ โดยเหตุผลของโลกในเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งมีว่า
 เวลานั้นเราอยู่ในระบอบประชาธิปไตย ถ้าตั้งจะร่างรัฐธรรมนูญเข้าในระบอบ
 ประชาธิปไตย ไม่ใช่อยู่ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงวางหลักให้
 ถูกต้องตามระบอบนั้น เจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตย คือพระเจ้า-
 แผ่นดินต้องมีพระเดชพระคุณ นอกจากนั้นต้องมีพระคุณ สิ่งที่ได้จะ
 บริหารการงาน การงานโดยปกติต้องบริหารจากเจ้าหน้าที่ คือมีรัฐมนตรี
 กระทรวงเป็นต้น เราพิจารณาว่าพระมหากษัตริย์จะเป็นจอมทัพก็ได้ แต่
 พระองค์หาได้บริหารราชการแผ่นดินในทางทหารด้วยพระองค์เองไม่ งานนั้น
 อยู่ในหน้าที่ของรัฐมนตรีและรัฐบาล เพราะฉะนั้นในการที่จะเลือกผู้เข้ามา
 เป็นราชองครักษ์และสมเด็จพระราชองครักษ์นั้น เราควรจะต้องคัดเลือกให้
 เหมาะสมกับระบอบนั้น ทั้งเราเดีอกเขาว่าเราจะต้องเลือกเขาทางอาจสมเด็จพระ
 ราชองครักษ์โดยอัยยาศัยแต่คนเดียว หรือเลือกเขาจากทั้งหมดก็ได้พระองค์

อย่างไรจะเหมาะสมควรบรมอบประชาชนปโดย ข้าพเจ้าเห็นใคร่คิดว่าเลือกแต่
 สมุหราชองครักษ์นั้นเหมาะสมควรที่สุด

ข้อ ๒ ความจริงการที่ให้พระองค์เลือกสมุหราชองครักษ์ก็เกือบ
 จะเรียกได้ว่าผู้ต้องการให้พระองค์เลือกทั้งหมคนั้นได้สมประสงค์ทั้ง ร้อย
 เปอร์เซ็นต์แล้ว เพราะเหตุว่าเมื่อรัฐบาลเสนอรายชื่อของครักษ์ขึ้นมาก็ต้องผ่าน
 สมุหราชองครักษ์ สมุหราชองครักษ์ก็ได้นำความกราบบังคมทูล และก
 ็ต้องแสดงประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งไป หน้าที่ของรัฐบาลเมื่อรับหน้าที่ต้องทำ
 ตามพระราชประสงค์

ข้อ ๓ เมื่อสมุหราชองครักษ์เป็นผู้ถูกแต่งตั้งโดยพระราชอำนาจ
 แล้ว และองครักษ์ทั้งหลายเห็นด้วยกับสมุหราชองครักษ์ เพราะฉะนั้น
 รัฐบาลก็จะเสนอผู้ใดมาเป็นราชองครักษ์ก็ตรงคางถึงพระราชอำนาจ และ
 พึงการบังคับบัญชาของผู้ที่เป็นสมุหราชองครักษ์ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่า
 เป็นการเหมาะสมและเป็นไปในทางกลางระหว่างทางบรมอบทั้งสองว่า เราควร
 จะมีแต่สมุหราชองครักษ์ที่แต่งตั้งโดยพระราชอำนาจเท่านั้น

๑๐.๑๕ น.

พล. ท. พระยาเทพหัสดิน : ข้าพเจ้าไม่อยากจะคิดตั้ง แต่ว่า
 มันเป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์ ก็จำเป็นต้องขอได้เถียง
 สำหรับญาติของข้าพเจ้าเราได้รับกันแล้วว่าราชองครักษ์นั้นให้เป็นพระราช
 อำนาจของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะทรงเลือกตั้งตามพระราชอำนาจแล้ว
 เเต่ตามเราถนัดพิจารณาอีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าคิดว่าขอควมมีตั่งๆ ทั้ง
 หลายก่น่าพึงด้วยก่นั้น แต่ว่าเราจะตั้งว่าเราถนัดเขาพระชนมชีพของ
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นเค็มพัน ไม่เป็นการสมควร สมุหราชองครักษ์ที่
 เสนอว่าให้พระองค์มีพระราชอำนาจที่จะเลือกตั้งตามพระราชอำนาจคนเดียว
 ข้าพเจ้าขอถามว่า ก่นั้น เค้าจะมีองค์พระมหากษัตริย์ได้หรือ แล้ว

LIRT

สมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ เมื่อเจริญด้วยวัยวุฒิ แล้วกำลังวังชา ก็ไม่เหมือนกับหนุ่ม ๆ เหมือนกัน ที่จะให้ใครต่อใครมีสิทธิ์ที่จะเลือกของศรีภรรยาไปถวายโดยที่พระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงรู้เห็นหรือรู้เห็นโดยปริยาย ไม่เป็นทางสมควรที่ท่านจะมอบฝากพระสนมรัชพี่ของพระองค์ท่านไว้ในมือของคนที่เป็นคนกลาง ๆ โดยเฉพาะราชองครักษ์ประจำด้วยยิ่งสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงต้องขออนุญาตถวายไว้เป็นพระราชอำนาจ มีท่านผู้เสนอญัตติคิดว่าอาหารประจำการจะเลือกเข้าไปเป็นราชองครักษ์นั้นต้องเป็น นายทหารประจำการ ขึ้นอยู่กับกระทรวง กลาโหม หรือผู้มีบัญชา ทหารใน เหล่านั้น ๆ นั้นถูกต้อง แต่ว่าท่านลืมไปว่าสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ ทรงมีพระบัญชาว่า เรานับพระมหากษัตริย์เป็นจอมทัพไทย และเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดของ ทหาร ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะเลือกคนที่จะไปปกครองบังคับบัญชาของตนเอง ได้ตามพระราชอำนาจแล้วจะเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดไปทำไม การทูลหมั้น เวียนราชองครักษ์ก็เหมือนกัน เป็นวิธีปฏิบัติทาง กระทรวง กลาโหม กำหนดคนหรือควรจะกำหนดขึ้น ยังไม่ได้กำหนดขึ้นก็ควรกำหนดขึ้น สำหรับที่จะหมั้นเจ้านายทหารให้ได้กับเจ้าผู้กรมกองสังกัด สำหรับไม่ให้หรือวิชา การโดยเฉพาะเช่นบางประเทศมีระเบียบว่าการที่จะเลือกตำแหน่งชั้นไปจากผู้ บังคับกองร้อย ผู้บังคับกองพัน หรือจากผู้บังคับกองพันไปกรมก็ต้องได้ บังคับบัญชาหน่วยกรมของตนไม่น้อยกว่า ๓ ปี จึงเลื่อนชั้นไปได้ ก็ทางเรา ท่านจะอนุมัติตามเช่นนั้นเพื่อไม่ให้เรือ แต่ก่อนนายทหารประจำราช องครักษ์อยู่ตั้งเดือนเรือในวิชาทหารแล้วกลับกรมกองเขาตัวไม่รอด ต่อไป กระทรวงกลาโหมคงจะคิดในวิธี อย่างนั้น สำหรับบังคับกองพันเรือในวิชาทหาร เพื่อเป็นคุณประโยชน์แก่การทหารและตัวนายทหารเองเป็นการภายในของกอง ทัพบก ข้าพเจ้ากล่าวโดยนัยไปเท่านั้น ส่วนความรับผิดชอบของสมเด็จพระ ศรีนครินทร์ฯ แก่กษัตริย์กับกษัตริย์พระองค์พระมหากษัตริย์นั้น แล้วว่า

ของครุฑประจำราชวงศ์จักรี ราชวงศ์ต่างๆ ใครจะเป็นผู้เลือกไป
 ผู้บริหารของครุฑก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบด้วยค่า เพราะเมื่อนายทหารอยู่
 ตั้งครุฑราชวงศ์แล้วย่อมอยู่ในบังคับบัญชาผู้บริหารของครุฑจนเท่าที่ควรสุด
 ท้ายกับคนจากที่อื่น เพราะฉะนั้นจึงจะไม่อยู่ในสังกัด คนนั้นไปจาก
 กรมใดกองใดเมื่อไปขึ้นในกรมไหน ท่านเจ้ากรมกองนั้นๆ ก็ต้องรับผิดชอบ
 คนที่กำกับบริหารของครุฑรับนายทหารจากแหล่งใดแหล่งใดก็ต้องรับผิดชอบ
 หนึ่งเอง เรื่องราชวงศ์ของเรามากกว่าต่างประเทศนั้น ข้าพเจ้า
 ได้รู้จักประวัติของโสมมานานแล้ว ตั้งแต่ในรัชกาลที่ ๖ ข้าพเจ้ารู้จักประวัติ
 ของโสมมาก มักจะเพื่อไปแล้วสมัยหนึ่งก็ยกกันใหญ่เพราะต่างคนก็ต่าง
 อยากรจะได้อำนาจ หาราๆ ไปออกเขา ของครุฑจักรมากจน ของครุฑจักร
 ใดเกิดขึ้นในรัชกาลที่ ๖ คงที่ส่งมาชกโตกต่างโตกกันเพื่อเป็นเครื่องประดับ
 เกียรติยศแต่ก็เป็นอบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ที่จะให้นาย
 ทหารชั้นผู้บังคับบัญชาของพันได้เข้าใกล้ชิดพระองค์นั้นเป็นพระบรมวงศานุ
 พันหนึ่ง แต่เดิมนั้นครุฑก็จำผู้บังคับบัญชาทหารทุกหน่วยของพันก็แทบจะว่า
 ได้เป็นราชวงศ์จักรี เพราะฉะนั้นเมื่อไปที่ไหนก็เต็มไปด้วยผู้บริหาร
 ของครุฑ เพราะอะไรที่อะไร ของคืออย่าให้มันเพื่อจะใช้ของค้ำพุ่มเพื่อย
 เกินไปของค้ำพุ่มครุฑ ข้าพเจ้ารักจะให้จากค้ำพุ่มของครุฑตั้งไป และ
 ถวายไว้ให้เป็นพระบรมเสนาบดีภาพเป็นพระราชอำนาจที่ควรตั้งได้

๑๐.๒๒ น.

พ.อ. กำนัน จ้างนภุมเวท : คือว่ากระผมใคร่อยากจะสนับสนุน
 ค่าเดนมุขิตีของท่านขุนคณฤช ๖ คือให้พระมหากษัตริย์ทรงเลือกผู้บริหาร
 ของครุฑคนเดียว เพราะว่าผู้บริหารของครุฑนั้นเป็นหัวหน้าหน่วยของกรม
 ราชวงศ์จักรี แล้วเมื่อพระเจ้าแผ่นดินท่านทรงรู้จักโดยใกล้ชิดก็หมายความว่า
 มีคนคนที่ท่านไว้วางใจได้ แต่ด้วยพระเจ้าแผ่นดินจะทรงเลือกของครุฑ

LIRT

ประจำอะไรเหล่านั้นจนเป็นนายทหารทั่ว ๆ ไปซึ่งเป็นชนเล็ก ๆ ซึ่งท่านก็จะได้
 ปกษาศาสตร์ของครุฑซึ่งใกล้ชิดกับท่าน สมหารของครุฑก็จะได้ออกไปยัง
 กองทัพทั้ง ๓ ว่าต้องการคนนั้นคนนั้น ชันนั้นก็ไม่น่าจะขัดข้องว่าตามพระราช
 อัยยาศัยของพระมหากษัตริย์อยู่แล้ว แต่ในเรื่องที่จะให้เด็กตามอัยยาศัย
 โดยทั่วไปกระผมยังไม่เห็นด้วยเพราะอำนาจทหารประจำการที่เป็นราชองค-
 รัฑไว้ โดยมากเป็นนายทหารประจำอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่ใช่เป็นไปทั่วไป
 ทุกหัวเมืองหรือเมืองก็นายทหารตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันหรือตั้งแต่ชั้นนายร้อยก็
 คือนายทหารเหล่านั้นอยู่ในกรุงเทพฯ ทางการของกระทรวงกลาโหมก็ต้องการ
 ให้นายทหารชั้นผู้ใหญ่ ได้คุ้นเคย ประเด็น หรือฝึกเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้รวม
 จรรวมเข้าสำหรับรับใช้ต่อไปในราชสำนักเกี่ยวกับแบกบ้านแขกเมืองมากก็จะ
 ได้ไม่เสียเกียรติ นับเป็นเรื่องการหมุนเวียนและอีกประการหนึ่งถ้าหากจะให้
 พระมหากษัตริย์ทรงเลือกทั่ว ๆ ไปแล้ว และอีกประการหนึ่ง ถ้าหากจะให้
 พระมหากษัตริย์ทรงเลือกได้ทั่ว ๆ ไปแล้วก็จะเป็นการขัดต่อระเบียบข้อบังคับ
 ของกระทรวงกลาโหมก็ไม่น่าจะเป็นได้ ถ้าจะพูดถึงสมัยสมบูรณ์วิชาดีที่วิชา
 พระมหากษัตริย์เคยทรงเจาะจงตัวว่าให้เอาคนนั้นคนนั้น แต่เมื่อคุณนายศ
 เป็นนายร้อยตรีเป็นต้นก็จะต้องเลือกทีเดียวเป็นนายร้อยเอก เข็มที่ตัวอย่างมา
 ซึ่งเป็นกร พอร์ต ไปในสมัยสมบูรณ์วิชาดีที่วิชาจะให้นายร้อยเป็นนายพล
 ก็ได้ ให้นายทหารเป็นเทอตกได้ แต่ที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาความ
 สามารถตามหลัก จะเลือกโดยผลการตามอำนาจหน้าที่เป็นดังที่ไม่สมควรทำ
 อีกประการหนึ่ง ผมอยากจะกราบเรียนของครุฑในสมัยปัจจุบันนี้
 เป็นของครุฑที่เกี่ยวกับเทอดพระเกียรติมาก ถ้าที่จะไปรักษาความปลอดภัย
 โดยใกล้ชิดเหมือนแต่ก่อน เพราะข้าพเจ้าได้เคยกล่าวมาครั้งหนึ่งแล้วว่าสมัย
 ก่อนพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้นำทัพ เป็นผู้รับผู้นำทัพออกรบก็จำเป็นจะต้อง
 มีนายทหารที่เป็นคนสนิทใกล้ชิดหมั่นห่วงสำหรับบ้องก้นพระองค์ หมายความว่า
 ถึงของครุฑนั้นแหละ แต่สมัยนี้ไม่เป็นเช่นนั้น พวกของครุฑเป็นการประคอง

LIART

พระเกียรติมากกว่า และการที่พระเจ้าแผ่นดินจะอยู่ตามตำหนักพระองค์ก็ไม่ใช่
ว่าจะเอาราชวงศ์ไปอยู่ใกล้หรือใช้สอยก็ทำหรือไม่ นอกจากจะเป็นพวก
ด้านที่พระราชวังพวกมหาดเล็กเด็กชา เท่านั้น องค์ราชินีไม่ได้อยู่ใกล้ อยู่
เฉพาะเกี่ยวกับกรมพิธี หรือ อะไรต่าง ๆ แม้แต่จะเป็นราชองค์พระเจ็ด หรือ
ประจำอยู่กับตาม เมื่อเขาเจ็ดก็อยู่ภายนอก ไม่ได้เข้าไปในพระที่นั่ง
ท่านตั้งเป็นต้น ถ้าจะเกรงว่าองค์ราชินีนั้นคงได้รับความไว้วางใจมากมา
ถ้อยอย่างนั้นพระเจ้าแผ่นดิน ท่านก็มีทหาร รักษาพระองค์ ตั้งพวกทหารจนถึง
นายทหารพวกนั้นก็ไม่ใช่มหาดเล็ก แต่เป็นทหารรักษาพระองค์ซึ่งตั้งอยู่ตาม
ตามหน้าที่ประตูหรือช่องทางต่าง ๆ ในพระราชสำนัก ถ้าจะไปเกรงกลัวอย่าง
นั้นแล้ว พวกทหารเหล่านั้นก็จะทำร้ายพระมหากษัตริย์ได้ ก็ต้องเลือกตั้ง
แต่พวกทหารจนถึงผู้บังคับการก็ไม่ใช่การสมควร และเป็นของช่วยไม่ได้ใน
การที่จะไม่ไว้วางใจว่าใครจะเป็นอย่างไรต่าง ๆ แม้พี่น้องที่อยู่ด้วยกันก็อาจจะ
ฆ่ากันได้ หรือผู้เมื่อยที่อยู่ด้วยกันก็อาจจะฆ่ากันได้ เป็นเรื่องของจิตใจ
อาจจะเป็นเรื่องวิกลจริตก็ได้ เมื่อเราจะไปถ่วงเช่นนั้นก็ช่วยยาก เพราะ
ฉะนั้นผมเห็นในทางที่ปรารถนาปรารถนาให้มีสมุหราชองครักษ์คนเดียวกับพระเจ้า
แผ่นดินทรงนออกจากนั้นก็ได้เป็นไปตามอย่างเถา

พระยาสุรธรรมราช : ข้าพเจ้าขอเรียนตามหลักการเสียก่อนว่า
เป็นการถูกต้องหรือไม่ตามข้อบังคับที่จะให้คนสองคน ๆ หนึ่งคน
ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ให้เขากลับก่อน

๑๐.๒๘ น.

พระยาสุรธรรมราช ฯ : ตามหลักในการที่กรมราชการพิจารณา
ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมานั้น คือในกรณี ๆ หนึ่งที่กรมราชการส่งมาเห็นอย่าง
ถ้ากรมราชการคนใดไม่เห็นด้วยในเรื่องนั้นอาจจะมาขออภิปรายแล้ว ย่อมจะ
คือมันหนักไว้เป็นหลักฐานว่าข้าพเจ้าขอส่งองค์ที่อภิปราย แต่ในกรณีเรื่อง

กรรมการฯ ได้ลงความเห็นไว้ว่าไม่ให้มีราชวงศ์ชื่อยุ่ในกฎมวราณ ถ่า
ท่านผู้ใดเห็นว่าการมวราธิการคนใดเห็นว่าการมวราธิการในท่นกการระงวด
สัทธไว้โดยบอก ว่าข้าพเจ้าจะอภิปรายในเรื่องนี้ กล่าวคือเมื่อกเกิดชวกัน
ในท่น ฝ่ายหนึ่งว่าจะเอาราชของครกษัทั้งหมด อีกฝ่ายหนึ่งว่าให้เติมค
ดมหาราชของครกษั ข้าพเจ้าว่าการมวราธิการที่ไม่ได้ส่งอนสัทธไว้จะพูดอย่างไร
ไม่ได้นอกจากจะส่งอนสัทธที่บอกดมหาราชของครกษันี้ ข้าพเจ้าขอเรียนตาม
ท่านประธาน ฯ และที่ประชุมสภาจนวาระจะพิจารณาตามระเบียบข้อบังคับหรือ
เราจะปดขยตามอรรมณ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : นายสุวิช ๑ ช้แจง

๑๐.๓๐ น.

นายสุวิช พันธเศรษฐ (กรรมการ) : ตามที่ท่านสมาชิก
ผู้เฒ่าได้ลุกขึ้นมาของใจว่าข้าพเจ้าควรจะมีสิทธิอภิปรายได้หรือไม่นี้ ขอ
ขอบคุณ ความจริงข้าพเจ้าอยู่ในภานมา ๑๐ กว่าปีแล้ว ข้าพเจ้าทราบหน้าที่
ของข้าพเจ้าดี ข้าพเจ้าขอเรียนให้ที่ประชุมทราบในประชุมกรรมการ
ข้าพเจ้าเป็นกรรมการร่วมขยด้วย ในหลักใหญ่ ๆ ข้าพเจ้าพร้อมที่จะเดิน
ตามกรรมการซึ่งท่านได้เห็นขยแล้ว แต่ในบางส่วนซึ่งเป็นสาระสำคัญข
จะเป็นคุณประโยชน์ของชาตินี้ข้าพเจ้าจำเป็นจะต้องขยไปตามมติซึ่งข้าพเจ้า
ม่ขยในใจของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าถือว่าข้าพเจ้าเป็นตัวของข้าพเจ้าเอง และ
ในการพดนี้ข้าพเจ้าสนับสนุนให้มญุคตินั้นมาตั้งสภา เมื่อเป็นมญุคที่จะ
ได้ตั้งกันว่าจะเอาทางไหนแล้ว ในคราวที่แล้วมานี้ข้าพเจ้าขยให้แกฝ่าย
ที่ปรญุคตินเป็นการบดงเจตนาธรรมณของข้าพเจ้าว่าข้าพเจ้าจำเป็นจะต้องรักษา
ความปดอภย ให้แกองค์พระมหากษัตริย โดยอัครบวรจุดลงไปอย่างนี้ น
ข้าพเจ้าถือว่าเป็นสัทธที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อข้าพเจ้า
เห็นชอบแล้วข้าพเจ้าสนับสนุนและข้าพเจ้าไม่เห็นชอบข้าพเจ้าก็คัดค้าน นเป็น

LIART

๑๖๐๖

ดีที่ฉันชอบรวมทั้งข้าพเจ้าอภิปรายในที่นี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าให้ท่านประธานสภาได้โปรดให้ข้าพเจ้าอภิปรายญัตตินี้ต่อไป

เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมขอชี้แจงข้อเท็จจริงหน่อย คือเมื่อกรรมาธิการแปรญัตติก่อนวันนั้นคุณสุวิชัย ๖ ไม่มาเพราะฉะนั้นไม่มีข้อตั้งวงและตามข้อบังคับข้อ ๗๔ คุณสุวิชัย ๖ อภิปรายไม่ได้ ข้อ ๗๔ มีข้อความบังคับสมาชิกผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมาธิการ และไม่เห็นด้วยกับมติของกรรมาธิการข้อใดก็อาจส่งวงความเห็นของตนในข้อนั้นไว้เพื่ออภิปรายและขอความเห็นวินิจฉัยของสภาสมาชิกที่แปรญัตติจะมอบหมายผู้สิทธิอำนาจนั้นแทนคนหาได้ไม่

นายสุวิชัย พันธุ์เกษมสรู (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้ามาอภิปรายนี้ไม่ใช่ในฐานะกรรมาธิการที่ตั้งวงข้ออภิปรายแต่ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะพูดสนับสนุนญัตติข้าพเจ้าไม่ใช่พูดในนามกรรมาธิการ ท่านย่อมทราบว่าการแปรญัตติย่อมมีความแตกต่างความเห็นแยกตัวอย่างครึ่งหนึ่งข้าพเจ้าเป็นกรรมาธิการร่วมพิจารณากฎหมายอาชญากรรมสงครมาข้าพเจ้าเองไปปรึกษากับกฎหมายนั้นจนกระทั่งถึงขั้นนั้นมีการลงมติอย่างนั้นเป็นต้น ถ้าหากว่าท่านจะถือว่าคดีสิทธิในการเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและถือว่าเป็นกรรมาธิการข้าพเจ้ามีสิทธิในการพูดและท่านก็ไม่ให้ข้าพเจ้าเสนอแปรญัตติเพราะข้าพเจ้าเป็นกรรมาธิการแล้วเมื่อมีความคิดเห็นซึ่งใจกล้าพูดในที่นั้น ข้าพเจ้าเคารพในมติของสภาถ้อยคำอย่างนั้นคดีสิทธิของข้าพเจ้าฯ พร้อมกับจะรับและไม่พูด ข้าพเจ้ายืนยันสนับสนุนที่จะให้ความปลอดภัยแก่องค์พระมหากษัตริย์ตามที่สมาชิกผู้หนึ่งได้เสนอ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าเสียใจที่.....

ขุนประเสริฐสุภมาศตรา : ข้าพเจ้าขอปรารถนาประณอม.....

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่สู้รบของท่าน นับของ

ข้าพเจ้า

ขุนประเสริฐศุภมาตรา : คือสมาชิก.....

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ เป็นเรื่องของข้าพเจ้าฯ
ยื่นขอขอให้ข้าพเจ้าไปพูด

ขุนประเสริฐศุภมาตรา : ขอประธานโทษอยากจะยืนยันขอความ
กรุณา

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ได้หรอกเราต้องรักษา
ระเบียบ คืออย่างนี้ ข้าพเจ้าเสียใจที่จะต้องคัดค้านในเรื่องข้อบังคับที่เกิด
เถียงกันก็เพราะเราก็มัวพิจารณาต่างคนต่างมีเจตนาด้วยกันทุกฝ่ายและข้าพ-
เจ้าเองข้าพเจ้าพูดโดยน้าใส่ใจจริงอยากให้อภิปรายกันได้เต็มที่ไม่ว่าจะคิด
ใครเลยแต่ว่าการประชุมนี้อย่าว่าแต่สมาชิกเลยแม้แต่ประธานเองก็อยู่ใต้ข้อ
บังคับ ประธานเองก็ยอมอยู่ใต้ข้อบังคับ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงบอกว่า
เมื่อท่านจะถูกข่มขู่ก็อย่าถกขึ้นมาในเวลาข้าพเจ้าพูด ที่ข้าพเจ้าพูดให้
ข้าพเจ้าพูด ที่ท่านพูดข้าพเจ้าก็ให้ท่านพูด ข้าพเจ้าเสียใจที่จะวินิจฉัยในข้อ
ในข้อนี้เพราะมีผู้ทักท้วงว่าผิดข้อบังคับที่เรอยื่นขอข้อบังคับวุฒิสภาที่ส่ง
ได้ตกลงให้มาใช้คือมาตรา ๘๔ นี้ คือข้าพเจ้าได้พิจารณาในข้อนี้ด้วยตัวเอง
ข้าพเจ้าจะอ่านให้ท่านฟังอีกครั้งหนึ่งซึ่งมีความว่าอย่างนี้

ข้อ ๘๔ สมาชิกผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมาธิการจะไม่เห็นด้วยกับ
มติของ กรรมาธิการในข้อใด ก็ อาจ ส่งวน ความเห็น ของ ตนในข้อนั้นไว้เพื่อ
อภิปรายและขอความวินิจฉัยของสภาในภาวะสมาชิกผู้ได้ปฏิบัติข้อส่งวน
และขอความวินิจฉัยของสภาในภาวะของสมาชิกผู้ได้ปฏิบัติ แต่จะ
มอบหมายผู้อื่นใช้สิทธิแทน ตนมิได้เมื่อข้อบังคับนั้นผิดชัด เช่นเช่นแล้ว
ข้าพเจ้าก็เสียใจที่จะอ่านในข้อนี้ เด็ดว่า ก็ได้มาซึ่งความข้อเท็จจริงว่า ไม่ได้
ส่งวนข้อไว้พูด เพราะฉะนั้นแม้จะพูดในภาวะสมาชิกก็ไม่ได้เพราะในเวลาพูด
ในภาวะสมาชิกก็ไม่ได้กล่าว ไม่ได้ส่งวนไว้ ถ้าท่านส่งวนไว้ก็ย่อมจะทำได้

นายสุวิชัย พันธเศรษฐ (กรรมาธิการ) : ถ้าเป็นอย่างนั้น
แล้วไม่ใช่ตัดสิน ขอเรียนพูดเป็นระเบียบต่อไปว่า ต่อไปถ้าสมาชิกสภาสมมติ
ว่าให้มีการแปรญัตติแล้ว เมื่อการแปรญัตติของสมาชิกในขณะนั้นที่พูดไม่ได้
ถ้าหากว่าฝ่ายสนับสนุนพูดไม่ได้ก็ขอให้เป็นที่หน้าที่มีฝ่ายกรรมาธิการกับผู้แปร
ญัตติพูดกันแล้วลงมติ เพราะพูดไม่ได้แม้ในขณะนั้น

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่อย่างนั้น คือสมาชิกที่พูด
สนับสนุน คำนี้ได้ แต่กรรมาธิการมิได้ไปประชุม

นายสุวิชัย พันธเศรษฐ (กรรมาธิการ) : ไม่ได้ไปประชุม

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านไม่ได้ไปประชุม ท่านก็ต้อง
ขอสงวนไว้ แต่ในข้อนี้เขาบอกว่า ถ้าไม่สงวนไว้ ในสถานะที่เป็นกรรมาธิการ
เมื่อจะอภิปรายในสถานะสมาชิกไม่ได้ ในเรื่องนี้เมื่อผ่านทางกรรมาธิการ
กรรมาธิการก็ได้โต้เถียงกัน เขาจะวินิจฉัยอย่างไรข้อบังคับเขาได้บังคับไว้
แล้ว ท่านต้องสงวนไว้ เขาเขียนไว้ชัดช้อย่างนี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงว่าเป็น
ไปไม่ได้

หลวงอังคณานุรักษ์ : กระผมจะอภิปรายต่อไป

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ต่อไปที่เรื่องนี้ ข้าพเจ้าเสียใจที่
จะต้องตัดสินตามข้อบังคับ อ่านให้ท่านฟังแล้ว

นายสุวิชัย พันธเศรษฐ (กรรมาธิการ) : ไม่ต้อง

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ทุกคนก็อ่านแล้ว ว่าไม่ตรง
ข้าพเจ้าได้อ่านให้ฟัง อ่านชัดแล้ว เรื่องต้องเป็นไปตามข้อบังคับ

หลวงอังคณานุรักษ์ : เราต้องว่าตามเรื่อง.....

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านจะสนับสนุนหรือไม่

หลวงอังคณานุรักษ์ : ผมขอสนับสนุน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : สนับสนุนผู้แปรญัตติไม่ได้ จะ
พูดได้ในตอนนี้เป็นผู้ยักยัน คำนั้นคงถูกต้อง ก็พูดได้

หลวงองค์คุณานุกรักษ์ : ในเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ และได้โต้เถียงกันมาก ผมเข้าใจว่าท่านสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ครั้งนี้ คือว่าเราจะถวายความปลอบโยนให้แก่พระองค์พระมหากษัตริย์ แต่ว่าความคิดเห็นของท่านสมาชิกทั้งหลายนั้นต่างแตกแยกกันเป็นหลายฝ่าย ฝ่ายหนึ่งว่าจะถวายอำนาจทั้งสิ้นในการที่จะทรงเลือกสรรของครักษ์ อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าควรจะให้ทรงเลือกแต่สมาชิกของครักษ์เท่านั้น และก็ยังมีบางคนยังข้องใจว่าจะไม่ถวายพระราชอำนาจเลย ผมคิดว่าปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบพระบรมราชโองการ เพราะถ้ารัฐบาลตั้งครักษ์มีตั้งรับผิดชอบ ถ้าเห็นว่าเกิดเรื่องอะไรขึ้นเกี่ยวกับของครักษ์ซึ่งเกิดขึ้นกับองค์พระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้าจึงมีความคิดเห็นว่าเป็นไปโดยความเรียบร้อย ข้าพเจ้าอยากจะขอให้กรรมการถอนไปร่างใหม่อีกครั้งหนึ่ง แล้วนำมาสู่สภาแล้วมาพิจารณากันใหม่อีกที

พระยาอรรถการวิเชียรพันธ์ (กรรมการ) : กรรมการที่มีความยินดีที่จะรับใช้ท่าน แต่ในสิ่งที่รับใช้ได้ แต่ในกรณีกรรมการจะถอนไปร่างใหม่ตามที่ท่านสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ได้เสนอมานั้นไม่ได้ เพราะวัตถุประสงค์ของสภานี้ คือเพราะว่าสภานี้เดิมมีตั้งไปแล้วว่า ในการตั้งราชของครักษ์ที่ดี ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย และให้องคมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบพระบรมราชโองการ นี่เป็นเรื่องมติของสภานี้ แล้วกรรมการจะรับไปร่างใหม่ไม่ได้ให้เป็นการขัดต่อมติของสภานี้ เมื่อการแต่งตั้งนั้นได้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยแล้ว นี่ประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง เมื่อการแต่งตั้งได้เป็นไปโดยพระราชอัธยาศัยแล้ว กรรมการจะไปยกวางให้รัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบนั้น กรรมการทำไม่ได้ เพราะว่าถึงได้สภาได้วินิจฉัยแล้วทำไม่ได้ แต่จะให้รัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบแล้วรัฐธรรมนูญเดียวรูปหมัดก็เดียว การที่จะให้รัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญ

ใครวางไว้ สิ่งใดที่จะให้เป็นไปตามอหิยาสัยก็ให้ผู้อื่นเป็นผู้รับผิดชอบและสิ่งใด
ที่ให้รัฐบาลรับผิดชอบ ก็ให้รัฐบาลรับผิดชอบ เพราะถ้ารัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบ
ในกิจการที่ทำไป เพราะฉะนั้นจะทำอย่างนั้นไม่ได้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ทั้งนี้ปัญหาคงว่าเขาตามคำ
แปรญัตติของขุนคลังศึกษากร หรือว่าเขาตามที่เรารู้ได้แก้ไข เหลือ
อยู่เท่านั้น ถ้าเขาตามขุนคลังศึกษากร ญัตติของขุนคลังศึกษากร นั่นก็แปลเฉพาะ
คนเดียว การที่จะเขาตามที่แก้ไขเข้ามาตั้งแต่บัด นั้นมีญัตติของเขาที่เขียน
มาพร้อมกัน ให้หลวงองค์คณาภิรักษ์แก้ไขข้อเสียเสียก่อน

หลวงองค์คณาภิรักษ์ : เรายังไม่มีมติเด็ดขาด จึงยังถ่วงกันอยู่
ถ้าเด็ดขาดแล้วจะมาถ่วงกันทำไม ฉะนั้นจึงเป็นกรณีที่กรรมการจะขอรับ
เขามาว่ากันใหม่ ดังนั้นแล้วถ้าพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามพระ
ราชอหิยาสัยแล้วทางรัฐบาลจะรับผิดชอบของพระบรมราชโองการไม่ได้ ก็กระผม
ก็ไม่ทราบว่าอหิยาสัยหตุอะไร อาจจะเป็นความคิดของกรรมการเท่านั้น
กระผมคิดว่าไม่ชัดของอะไร อาจจะไปปรับปรุงให้ดีกว่านี้

๑๐.๔๔ น.

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมการ) : ในข้อที่สมาชิกเสนอ
ให้กรรมการรับไปพิจารณาและเขียนใหม่ ในฐานะที่เป็นกรรมการ
ผู้หนึ่งแต่ก็ไปปรึกษากันแต่ก็ยังไม่เข้าใจว่า ความประสงค์ของสมาชิก
คนสุดท้ายที่อภิปรายให้กรรมการเขียนอย่างไรนั้น กรรมการก็ค้นด้วย
เกล้า ไม่ทราบว่าเขียนอย่างไร ในแนวไหนหรือให้แบ่งแยกอย่างไร
เพราะยังไม่ทราบว่าความประสงค์จะให้พิจารณาในแง่ไหน เพราะฉะนั้นข้อ
รับพิจารณา ไม่ทราบว่าความประสงค์ว่าจะรับพิจารณาแนวไหน ในที่นี้ถึงเรื่อง
ที่ทางเสนาบดีว่าทำไมจะต้องไปต่อหตุที่ว่า ถ้าเป็นไปตามแล้วจะให้รัฐบาล
รับผิดชอบของพระบรมราชโองการไม่ได้ ๑๖๓๐

เสด็จขึ้น ถวายการ ขอขงแจ้งว่าเราคิดว่าเราไม่หัดก ไม่ใช่ว่ามันเคย ๆ
 หัดกว่าถ้าสิ่งใด คือการมีทหารราชการแผ่นดินนี้โดยทั่วไปแล้วรัฐบาลจะต้อง
 เป็นผู้รับผิดชอบในเมื่อเขาเป็นผู้รับผิดชอบแล้ว เขาเป็นผู้จ่ายคำแนะนำคือ
 พระมหากษัตริย์แล้ว พระมหากษัตริย์ทรงเห็นชอบด้วยแล้ว มีพระบรม
 ราชโองการมาอย่างไร ก็เป็นหน้าที่ของรัฐบาล ที่จะรับสนอง พระบรมราช
 โองการ พวกโดยหัดก็พระราชโองการโดยอันแท้จริงแล้ว อย่างที่เขาปฏิบัติ
 กันทั่ว ๆ ไปถ้าพระมหากษัตริย์สมมติว่ารัฐบาลถวายคำแนะนำแล้ว พระ
 มหากษัตริย์ไม่เล็งเห็นชอบด้วยโดยมากรัฐบาลเขาก็จะต้อง พระมหากษัตริย์
 ไม่ทรงเห็นด้วย โดยมากรัฐบาลเขาก็จะต้อง โอน อ่อน ผ่อนปรน ตาม
 พระมหากษัตริย์ แต่ถ้าพระมหากษัตริย์มีพระบรมราช โองการอย่างไรมา
 แล้วเป็นเหตุขาด ถ้ารัฐบาลนั้นไม่เห็นด้วย รัฐบาลควรจะลาออก นั้นเป็นทาง
 ปฏิบัติ แต่ว่าจะปฏิบัติเช่นนั้นหรือไม่ มันเป็นเรื่องของบุคคล แต่ว่าในเรื่อง
 พระราชธัชยาศึกษาโดยเหตุที่เราเห็นว่าในบางกรณีควรจะถวายให้เป็นพระราช
 อำนวยการศึกษาศึกษาโดยเหตุที่เราเห็นว่าในบางกรณีควรจะถวายให้เป็นพระราช
 อำนวยการศึกษาของพระมหากษัตริย์จริง ๆ แล้ว โดยไม่ต้องรับคำแนะนำ
 จากรัฐบาลเลย เราจึงได้มอบให้เป็นพระราชธัชยาศึกษาและในเรื่องเช่นนั้น
 เมื่อเราคิดอำนาจของรัฐบาลเสียแล้ว ก็พระอะไรเล่าจึงจะให้เขาผัดของ
 พระบรมราชโองการ ซึ่งถ้าไม่เห็นด้วย โดยมารยาทควรจะลาออก ถ้าไม่
 ใช้คำแนะนำของเขาควรจะลาออก พระอะไร หัดก็เป็นเช่นนั้น ไม่ใช่ถกรมมา
 จักรไปคิดไปผัดมันเคย ๆ จำจะต้องเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น เรื่องหัดแล้วถกรมมา
 จักรขอเรียนต่อที่ประชุมนี้ว่าไม่ใช่เรื่อง ที่ผ่าน ไปง่าย ๆ ขอให้คิดดูว่าถกรมมา
 จักรประชุมร่วมกัน ๕ ครั้ง ในการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งหนึ่งไม่ใช่ขอเข้า
 ครั้งหนึ่งนับขอเข้าดังกลางกันบางที่ ๒ ชิ้นเป็นเวลาเดียวกัน เรื่องหัด
 เกณฑ์บางลงไปเป็นแนบสน ไม่ใช่ตามอารมณ์เลย ขอให้เห็นใจถกรมมา
 จักร มันเกิดที่ท่านให้ถกรม มา จักร รมไปทั้งคืน ๆ โดยไม่มีแนวทางอย่างไร
 ขอได้โปรดเห็นใจด้วยเถิด

LIART

ประธานสภาปฏิวัติรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าคิดว่าเรื่องที่น่าสนใจไม่ได้
แปรรูปคดี และที่จะให้กรมการชั่งในข้อของใจได้ชี้แจงแล้ว ข้าพเจ้า
คิดว่าเอาเรื่องทั้งข้างของเราดีกว่า ผู้ใดจะสนับสนุนผู้แปรรูปคดีเชิญพูด

หลวงประกอบนิติสาร : ในเรื่องถวายนความปลอดภัยแก่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มีท่านสมาชิกท่านหนึ่งอภิปรายบอกว่ามี
ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าไม่ควรถวายเลย ในเรื่องราวของศรีภษณ์เป็นท่านของว่าฝ่ายหนึ่ง
ไม่ยอมถวายนความปลอดภัยแก่พระมหากษัตริย์ และโดยเหตุที่ร่างของ
กรมการชั่งไม่ไปถึงราชองครักษ์ ก็คือประหนึ่งว่ากรมการชั่งใจ
ไม่ได้ และไม่ถึงถึงความปลอดภัยของพระมหากษัตริย์เลย แต่ความจริงขอ
กราบเรียน เรื่องไม่ใช่เช่นนั้น เรื่องที่กรมการชั่งไม่เห็นด้วย คือนิติคดีแรก
ขอโทษ ออกนามพระยาเทพหัสดินนั้น ก็เนื่องด้วยเห็นว่ามีนขัดข้อต่อหลักการที่
ว่ารัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบในความปลอดภัยของพระมหากษัตริย์นั้น และเป็น
ความรับผิดชอบอันแยกแยะไม่บรรดาความรับผิดชอบทั้งหลาย แต่เมื่อความ
เห็นต่างกับกรมการชั่งไม่ใช่คิดว่าฝ่ายตรงกันข้ามนั้น มีความคิดใจขออะไร
ไปหรืออก แต่ว่าเรื่องชดกันเป็นหลักการก็แล้วแต่สมาชิกจะเห็นสมควร แต่กัน
โดยเหตุที่สมาชิกท่านผู้เป็นเจ้าของนิติคดีที่หนึ่ง คือเจ้าคุณเทพหัสดินนั้นท่าน
กล่าวไปถึงว่าพระมหากษัตริย์ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของทหาร
ทั้งหลาย ก็ควรจะถวายพระราชอำนาจนี้ให้เลขาธิการของศรีภษณ์ตามพระรา-
ชโองการ แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าที่รัฐธรรมนูญถวายนตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสูงสุด
ไว้แก่พระมหากษัตริย์นั้น ในที่นั้นเป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับอำนาจบริหาร
อยู่ เช่นสมเด็จพระเจ้าในเรื่องที่จะมีพระบรมราชโองการโดยใช้กำลังทหารเป็นต้น
ที่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญในที่นั้นเหมือนกัน คือในฐานะที่เป็นผู้
บังคับบัญชาสูงสุดของทหาร แต่ท่านทรงอยู่แต่อย่างที่ท่านใช้อำนาจเช่นเมื่อไร
รัฐธรรมนูญที่รับผิดชอบไม่ใช่ของกมนครก็เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าการใช้
กำลังทหารเป็นอำนาจบริหาร โดยที่เราใช้อำนาจเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดก็

เพราะเหตุที่เราตั้งการททาทรงหลายเป็นปีกแผ่นหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ใช่
 ททาทของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ไม่ใช่ททาทของคณะพรรคการเมืองใดหรือ
 เอกชนคนใด เราจึงต้องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้
 บังคับบัญชาสูงสุดของททาท เมื่อจะมุ่งหมายตั้งนั้น แต่ก็คืออำนาจบริหาร
 นั้นเอง เพราะฉะนั้นท่านจะเอาเรื่องผู้บังคับบัญชาสูงสุดของททาทมาเป็นเหตุให้
 พระมหากษัตริย์เดออกราชของครุฑฯ ตาม อชชยาศัย นั้นเห็นว่อย่างฉลาด เค็ดื่อนข้อ
 เหตุผลอยู่ ในข้อที่ท่านแก่ว่าสมุทราชของครุฑฯ โดยมากเป็นผู้ที่ชวราภาพแล้ว
 ไม่มาทางที่จะมาบังกั้นพระมหากษัตริย์นั้น ความจริงข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าหวั
 สมุทราชของครุฑฯนั้นตามที่ส่งมาชัก ท่านหนึ่งอภิปรายมา ขอโทษออกนาม
 คุณเหลืองวิชัยฯ และอีกท่านหนึ่ง คือเจ้าคุณศรีภักย์ฯ ได้อธิบายด้วยวิธี
 ปฏิบัติการในครั้งสมบูรณาญาสิทธิราช ข้าพเจ้าฟังแล้วก็ข้ใจความได้ว่า
 ถึงสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช พระมหากษัตริย์ก็ทรงปรึกษาไปทางเสนาบดี
 กระทรงกลาใหม่ เสนาบดีกระทรงกลาใหม่เห็นว่าใครจะเป็นผู้สมควรว่า
 จะเป็นราชของครุฑฯ ก็เมื่อเช่นนั้น โดยเหตุที่เวลานั้นอำนาจบริหาร ก็อยู่กับ
 พระมหากษัตริย์แล้ว พระมหากษัตริย์ก็ใช้อำนาจนั้นทางเสนาบดี แล้วก็เชิญ
 โค้กับสมัยนั้นว่าเป็นรัฐมนตรี เมื่อปรึกษาแล้วเขาก็ทุกแนะนำ เมื่อแนะนำแล้ว
 เห็นชอบด้วยเขาก็ควรเป็นผู้รับผิดชอบของพระบรมราชโองการ ก็เมื่อเช่นนั้นหากเ
 หรือหลังสมัยนั้นก็คล้าย ๆ กัน อย่างไร ๆ ท่านก็ไม่เดือดความชอบพระหฤทัย
 ก็ปรึกษาเหมือนกัน ตามกระทรงทระของกรมแล้วสมุทราชของครุฑฯก็เป็นผู้ที่
 จะคิดข้อในการปรึกษาให้คำแนะนำ ถ้าเป็นการสมควรก็ข้ผู้ปฏิบัติ
 คนที่ ๒ ได้ว่มา แต่แม้ผู้ปฏิบัติคนที่ ๒ จะขัดกับร่างเดิมของกรรมาธิการ
 แต่ว่าโดยเหตุที่เป็นทางเขากว่มาทางกรรมาธิการมากกว่า ข้าพเจ้าในสมัยนั้น
 ก็เห็นว่าน่าจะปรานีประนอมกันได้ในเรื่องนี้ แต่ว่าท่านจะปรานีประนอม
 แล้วให้ข้อให้เป็นคฤยพินิจของท่านเถิด

นายทองม้วน อัดถาวร : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

LIART

มีดมาชิกบับรอง

พ. ต. หลวงสวัสดิชยานุการ : ข้าพเจ้าขอให้เปิดอภิปรายต่อไป

มีดมาชิกบับรอง

ประธานสภาาร่างธรรมณูญ : ผู้ใดเห็นว่าควรเปิดอภิปรายต่อไป

โปรดประชุม

มีดมาชิกยกมือ ๑๒ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมณูญ : ผู้ใดเห็นว่าควรลงมติได้แล้ว

โปรดประชุม

มีดมาชิกยกมือ ๗ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมณูญ : เป็นอันเปิดอภิปรายต่อไป

พ. ต. หลวงสวัสดิชยานุการ : ในการเปิดอภิปรายเรื่องราวของกรีกั้น ข้าพเจ้าอยากจะย้อนถ่วงถ่วงว่าผู้อภิปราย ๆ กันไปอภิปรายกันมา กลายเป็นว่าทหารเป็นของรัฐบาลไม่ใช่ทหารของชาติไปเสียแล้ว นี่ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเราได้รับรองกันแล้วในรัฐธรรมนูญว่าพระมหากษัตริย์เป็นจอมทัพไทยเป็นผู้บังคับบัญชาทหารทั้งปวง ในการที่พระมหากษัตริย์เป็นผู้บังคับบัญชาทหาร มีท่านบางท่านอภิปรายว่าพระมหากษัตริย์เป็นแต่เพียงว่าในนามของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น แต่ความจริงเวลานี้กองทัพทั้งสาม คือกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ อยู่ในบังคับบัญชาของจอมทัพทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญใหม่นี้ การปฏิบัติกรอย่างใดก็ตามทหารจะต้องเสนอผู้บังคับบัญชาทุกหน่วยประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาเด็ดขาดที่ในองทหารเข้าผู้บังคับบัญชาสูงสุด คือพระมหากษัตริย์ ก็กรทั้งหมดก็ข้อมวมบังคับบัญชาทั้งหมดนั้น พระมหากษัตริย์จะสั่งกรใด ๆ ก็ทำกรได้โดยเมื่อไม่เป็นการผิดพระราชกำหนดกรหมาย นี่ขอให้เข้าใจอย่างนั้น ราชองกรก็ไม่ได้เกี่ยวกับนโยบายของชาติ เป็นการรักษาพระองค์ผู้มตีทก็จะเลือกนายทหารจนโปรดองรักษาพระองค์หรือเป็นผู้ให้เกี่ยวกับผู้

LIRT

ทั้งต้องประการ เพราะฉะนั้นในการที่เราจะมีญัตติลงไปในเรื่องรัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้ทำให้พระมหากษัตริย์ทรงเสด็จราชของครุฑก็ได้ตามพระราชอัชฌาศัยก็
ไม่เห็นว่าจะเกิดอะไร แม้ที่สุดว่าจะไม่กำหนดลงไปท่านก็จะต้องทรงเสด็จของ
ท่านเองเพราะท่านเป็นผู้บังคับบัญชา สามารถตั้งกิจการใดทรงนั้นถ้าไม่เป็นการ
ผิดบทกฎหมาย อีกอย่างหนึ่งสมุหราชของครุฑรัชสมัยสมเด็จพระราชบัญญัติว่าด้วย
ราชของครุฑมีปรากฏอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นไม่มีปัญหาอะไรในเรื่องที่จะมอบ
พระราชอำนาจทั้งหลายนี้ให้พระมหากษัตริย์ทรงเสด็จราชของครุฑก็ได้โดย
พระราชอัชฌาศัย

นายชวลิต อภัยวงศ์ : เท่าที่กระผมได้ฟังมา ท่านคนที่ต่าง
เจตนาที่จะลดทอนความปดอภัยให้แก่องค์พระมหากษัตริย์ ทัศนคติของ
เจ้าคุณเทพหัสดิน ขอให้เสด็จของครุฑตั้งแต่สมุหราชของครุฑถึงของครุฑ
ทุกคน ส่วนของขุนคลังศึกษากรตั้งการให้เป็นเพราะสมุหราชของครุฑ
เท่านั้น กระผมอยากจะขอปรารภประหม่อมกันให้เป็นที่ดีลง เพราะเกี่ยวกัน
มานานแล้ว อยากจะขอถามท่านขุนคลังว่า จะให้พระมหากษัตริย์ทรง
เสด็จสมุหราชของครุฑและของครุฑประจำ ส่วนของครุฑพิเศษนั้นเพราะเหตุ
ว่าไม่ได้ทำการใกล้ชิดกับองค์พระมหากษัตริย์แต่อย่างใด ส่วนสมุหราช
ของครุฑเป็นผู้ใกล้ชิดกับองค์พระมหากษัตริย์ อย่างนั้นผมอยากจะเสนอ
อย่างนี้เพื่อเป็นการปรารภประหม่อมกันจะเป็นอย่างไร

ประธานสภารัฐธรรมนูญ : ท่านไม่ได้แปรญัตติไว้ไม่ได้แล้ว
ทางโน้นก็เขียนคำแปรญัตติชัดเจนแล้วเราทำไปนอกข้อบังคับไม่ได้ ผู้ใด
เป็นฝ่ายสนับสนุนคำแปรญัตติ

๑๐.๕๕ น.

นายเทพ โขตินันท์ : ความจริงทุกคนไปก็มีปัญหาอยู่คนเดียว
ถึงเรารู้ว่าถ้าเกิดความไม่ปดอภัยแก่พระเจ้าแผ่นดินขึ้นใครเป็นผู้รับผิดชอบ

LIRT

ที่เลี้ยงกันนั้นข้าพเจ้าเกรงอยู่เวลานี้เรื่องนั้น เรื่องอื่น ๆ ไม่ขอพินิจให้อ่านยาก
 ใครไม่ใช่เรื่องของราษฎร เป็นเรื่องของตัวบุคคลไม่ก็คน แต่ถึงอย่างไร
 ก็ตามถ้าหากว่าจะคิดถึงออกเอาเองเราแล้วก็ ขอให้คิดดูว่าในสถานที่พวกนี้
 ไม่มีเลย พุทถึงมีจำขึ้นเขาไม่มีส่วนเข้ามาว่ามีผิดชอบในทันที ถ้าหากว่า
 ออกเราบ้างถ้าเราเป็นรัฐบาลแล้วเกิดอะไรกับพระเจ้าแผ่นดินทั้งหลายที่เรา
 ไม่เห็นอะไรด้วยแล้ว แต่ว่าโดยรัฐบาลอย่างนี้จะสมควรหรือไม่ ข้าพเจ้าจึง
 เห็นว่ารัฐบาลควรจะมีความรับผิดชอบอยู่ด้วย จึงเห็นว่าให้สัมพันธภาพของ
 ให้ออกเป็นเหตุที่ถูกต้องแล้วของคณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบก็เป็นการสมควรแล้ว
 แล้วของครุภัณฑ์ ๆ ไปก็เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะคอยให้ข้อเท็จจริง อย่างนี้
 พอดีไปกันได้ เพราะถ้ารัฐบาลมีความรับผิดชอบอยู่ ท่านจะเลือกของทำนอง
 ใญ่หรือรับผิดชอบพระบรมราชโองการ หรือไม่มีอะไรเกิดขึ้นแล้วรัฐบาลเป็นผู้
 รับผิดชอบเป็นผู้รับผิดชอบแต่ผู้เดียว นี้โปรดระวังถึงข้อนี้ให้จงหนักเมื่อปฏิบัติอัน
 นั้นตกไปแสดงข้อให้ผู้อื่นหนักอ่อนเบา เราเลี้ยงกันให้ทรงเล็ดลอดสหภาพของ
 รัชกาลแล้วของครุภัณฑ์ให้รัฐบาลเป็นผู้เลือก ถ้าอย่างนั้นมันเมื่องเห็นจะขึ้น

นายชง โงกภักดิ์ : ข้าพเจ้าขอคัดค้านผู้แปรญัตติ เพราะเหตุว่า
 การที่จะไม่ถวายพระราชอำนาจแก่ในหลวงในการเลือกของครุภัณฑ์ ข้าพเจ้าเห็น
 ว่าเป็นการบังคับพระมหากษัตริย์มากเกินไป ข้าพเจ้าว่าพระมหากษัตริย์ก็
 ไม่มีใครเป็นผู้แทนอยู่ในสถานที่เช่นเดียวกัน เพราะว่าทุก ๆ คนก็เข้ามาวาง
 รัฐธรรมนูญเพื่อประเทศชาติ ฉะนั้นก็ควรจะให้ความยุติธรรมแก่พระมหาก
 ษัตริย์และให้ความปลอดภัย อย่างคราวที่แล้วท่านส่งตรวจแต่ใครไปตาย
 แทนท่าน เพราะฉะนั้นจึงเห็นควรจะให้ความพระราชอำนาจอันนี้แล้วไม่เห็น
 ผิดประการใด อย่างที่พูดไป หลวงวิจิตร วกถ่างมาแล้ว ตาม ขบวนการ
 พฤติการณ์ที่ทำมาแล้ว คือให้พระราชอำนาจเสียแล้ว คือถวายท่านไปก่อน
 ถ้าท่านไม่เห็นด้วยกับของใครคนหนึ่ง ท่านไม่เห็นด้วยเขาก็จะดี อย่างนี้
 พฤติการณ์ก็เคยทำมาแล้วถ้าจะคร่าในรัฐธรรมนูญเทศก่เกี่ยวกับรัฐบาลว่า

ใจคอกว้างขวางมาก ไม่เห็นว่ามีรัฐบาลน่าจะน้อยอกน้อยใจ ทั้งจริงเราไม่ไป
 อยกศิริธรรมแก่รัฐบาลเลย ในกรณีที่เรากล่าวพระราชอำนาจในหลวง เพราะว่าเป็น
 เป็นส่วนของพระองค์ที่ ๆ เราทุกคนไม่บังคับกับคริสตชน ให้ท่านเลือกของท่าน
 เอง ถ้าไปบังคับเช่นนั้นแล้วจะรู้สึกทรมานมาก ข้าพเจ้าทนไม่ไหว ในฐานะที่
 ข้าพเจ้าจรรงก็กักคึดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะได้เป็นเช่นนั้นไม่ได้
 ข้าพเจ้าคัดค้านอย่างเต็มที่ ขอท่านได้โปรดฟังไว้ด้วย

๑๑.๐๔ น.

เลขาธิการสภาปฏิวัติธรรมมัญญ : กระผมคิดว่าสมาชิกทุกคน
 มีความเป็นห่วงเป็นใยในความปลอดภัยของพระมหากษัตริย์ทุกคน แต่จะเป็น
 ไปแค่ไหนนั่นอีกเรื่องหนึ่ง ในเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญเราทราบแล้วว่าอยู่ใน
 ระบบประชาธิปไตย โดยเหตุนี้กันไปโดยพระราชอำนาจก็ควรให้ในข้อที่สุด
 เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าในหลวงทรงทำผิดไม่ได้ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ถ้า
 หากเราจะให้เป็นไปตามพระราชอำนาจก็อาจจะมีการกำหนดเดียนกันได้ ถ้า
 ให้อำนาจที่ไม่เป็นของที่เราใส่เข้าไป ต้องมีพระเดช เมื่อมีพระเดชแล้วก็จะ
 เป็นปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ สมมติว่าให้กับคนหนึ่ง อีก ๒-๓ คนกันน้อยใจ
 เมื่อน้อยใจดังนั้นก็เกิดการไม่ขึ้นได้ เพราะฉะนั้นขอให้ระวังให้มากในเรื่อง
 ที่จรรงรักษาความปลอดภัยให้ในหลวง อย่างเช่นคงฤทธิฯ เสนอเพื่อให้ความ
 ปลอดภัยแก่ในหลวง เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ขอให้ตรึกตรองดูให้ดี อย่าให้มาก
 เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าถ้าเราตามนิติของชนคงฤทธิฯ แล้วก็หมายความว่า
 การเลือกของราชองครักษ์เป็นไปตามพระราชอำนาจก็เลย ถ้าอย่างนั้นแล้วข้าพเจ้า
 เห็นว่าความปลอดภัยเพียงพอแล้ว เพราะว่าการตั้งราชองครักษ์ไม่สำคัญ
 เราอาจจะคั่งนายทหารที่อยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ก็ได้ เช่นจังหวัดเชียงใหม่ หรือ
 เชียงใหม่ ความสำคัญของผู้ที่มาอำนาจอยู่กับผู้เรียกราชองครักษ์ประจำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ก็คือเป็นอำนาจของสมเด็จพระราชินี ถ้า
 สมเด็จพระราชินีได้รับการแต่งตั้งเป็นพระราชธิดาด้วย ความปลอดภัย
 ในหลวงคิดว่าจะอยู่ในกำมือ คือว่าจะคงคนเดี๋ยงแล้วแต่ แต่เขาไม่ได้เป็น
 ประจำก็ไม่ได้มีโอกาส เมื่อคนตามสมเด็จพระราชินี คือคนจำนงว่าราช
 ของครุฑไม่ใช่ใกล้ชิดเท่าที่กระผมเห็นก็ได้ใกล้ชิดอะไร ก็เป็นแค่เพียง
 เดินตามท่านไปเท่านั้น ในเรื่องสมเด็จพระราชินีเป็นผู้คุมอย่างดี ผมคิดว่า
 ไม่มีการเสียหายอะไร เราควรระวังในเรื่องนี้มาก อย่าคิดว่ารัฐธรรมนูญ
 เป็นพระราชธิดาด้วย จึงรักษาในหลวงทุกคน ในเรื่องพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อไม่
 จำเป็นก็ขัดข้องระบอบประชาธิปไตย เราให้ในหลวงทำ ทำอะไรมาก็มีการ
 ตีรรมมาก แต่ก็เพื่อเป็นพระเกียรติ แต่ก็จะเป็นการเสียหายต่อพระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัว อีกประการหนึ่งการร่างรัฐธรรมนูญเราต้องคิดถึงหลักปฏิบัติ
 คือไปของประเทศ เราต้องรักษากัน ใคร ๆ ก็บอกมากมายแต่ก็กิน
 ถึงแม้ว่าการร่างรัฐธรรมนูญเราจะเลือกของครุฑขึ้น ก็มีการเลือกตั้งไป
 อย่างนั้นกระทั่งถึงเป็นธรรมเนียม แล้วเป็นเกียรติก็อย่างนั้นแล้ว รัฐธรรมนูญ
 ฉบับนี้จะไปเรียกกันได้อะไร เพราะฉะนั้นการแต่งตั้งผมคิดว่าควรจะเป็นไป
 ตามเดิม คืออำนาจนายพลหรือใครที่เขาเห็นว่าควรจะได้รับเกียรติยศมากที่สุด
 ให้ไว้ของครุฑ เป็นการแต่งตั้งที่ได้รับการไว้อ่างพระราชหฤทัย นี้พูดอย่าง
 ตรงไปตรงมา แล้วพระราชบัญญัติตราของครุฑก็มี ก็เป็นธรรมเนียมแล้ว
 แล้วแต่เรียกกันไม่ได้ เรามีราชของครุฑในเมืองไทยมานานแล้ว เพราะ
 ฉะนั้นผมคิดว่าถ้าหากว่ารัฐธรรมนูญจะจะต้อง ขอให้แต่ละต้องให้เกียรติด้วย
 และจำเป็น คือรัฐบาลได้ตั้งมาแล้วในสมัยนั้นหรือสมัยใดก็ตาม ก็เขาเห็น
 ว่าสมหาราชของครุฑกัน ๆ เป็นคนดีแล้ว เขาก็เรียกมาประจำ ถ้าไม่
 ราชของครุฑที่ดี เขาก็ไม่เรียกมาประจำของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่าถามว่า
 ถึงซึ่งบุคคลที่ได้มาแล้ว คนที่ตราของครุฑแล้วใครอยากจะให้ของครุฑ
 หลุดจากบ่า แล้วใครจะเขยิบเช่นนั้น ถ้าเปลี่ยนอย่างนั้นในหลวงไม่มีทางจะ

LIRT

เด็ก ไม่มีใครบังคับในหลวงเช่นนี้ได้ ขอให้รัฐมนตรีแนะนำมา แต่ถ้อย
 อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรี ซึ่งเวลานี้ไม่ใช่ใ้วางพระราชหฤทัย
 เมืองไทยเป็นเรื่องสำหรับเกียรติยศ ไม่ใช่ความปดชกภัยในหลวง แล้วใคร
 คิดจะแก้รัฐธรรมนูญได้ ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าถามควรวะจำกัดตัวเอง คือแต่ต้อง
 ให้น้อยที่สุด คือว่าเขาเอาสมุหราชองครักษ์ คือเอาแต่เจ้าเป็น ด้วยเหตุนี้
 ถ้าหากว่าท่านสมาชิกจะปรองดองเอาความยุติธรรมของท่านชนกฤกษ์ ๆ แล้วจะค้
 มาก และมีปัญหาที่กรมการเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ คือว่าในการที่จะให้
 พระราชอำนาจจะอะไรต่าง ๆ ขอให้คิดดูให้ดี คืออำนาจนั้นในรัฐธรรมนูญ
 เรามกอยู่แล้ว อย่าให้มากเกินไปโดยไม่จำเป็น ถ้าเรามีอภิศักที่จะถวาย
 ความปดชกภัยให้ในหลวงพร้อมกันแล้วขอให้ถวาย ให้เรารักษาระบบ
 ประชาธิปไตยไว้ ทั้งไม่ลดทอนนิทานว่าเด็กที่รักมากที่สุด แต่สมุหราช
 องครักษ์ต้องใจแข็งที่จะไม่ตงผู้ที่ไม่ใจวางใจไปใกล้ชิดในหลวง แต่อย่าไป
 ถวายพระราชอำนาจที่ไม่จำเป็น จะเกิดการตีนิพนินทา ขอให้เราเองในแง่
 ปฏิบัติคิดว่า ขอให้เป็นตามอำนาจอย่างชนกฤกษ์ ๆ จะดีกว่า และขออย่าก
 หนึ่งว่าปัญหาที่เป็นปัญหาที่สำคัญมากเหลือเกิน

นายอินทร สิงหนตร : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ดงมติ

นายจง ใจภักดี : ข้าพเจ้าขอเสนอให้มีคอกิปรายต่อไป เพราะ
 ว่าเจ้าของยุติคืออยากจะได้ได้เที่ยง และกำลังยกมือ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดเห็นว่าควรวะเบ็ดคอกิปราย
 ต่อไป โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๑๐ คน

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดเห็นว่าควรวะเบ็ดคอกิปราย
 โปรดช้มือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๑๒ คน

LIRT

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าลงมติ ท่านผู้
ประเด็นตั้งแต่ว่าจะเอาตามคำแปรญัตติ ของสมาชิก ก็ขอรองดูที่ศึกษากร
หรือจะเอาตามร่างที่เราได้แก้ไขเมื่อดานนี้ ผู้ใดเห็นว่าควรจะมีการแก้ไขตามคำ
แปรญัตติของขุนคณฤชศึกษากร โปรดชูมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๑๐ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วย ก็คงได้ตาม
ร่างที่เราแก้ไขเมื่อดานนี้ โปรดชูมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๑๐ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าเป็นไปตามคำแปรญัตติ
แก้ไขของขุนคณฤชศึกษากร ขอให้เลขาธิการ ฯ อ่าน

เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ร่างมาตรา ๑๗ เมื่อแก้ตาม
มติของที่ประชุมแล้ว มีความคงคือไปนี้ “การแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการ
ในพระองค์และสมุหราชองครักษ์ ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย และในกรณี
ใดที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งหรือตั้งถอดถอน ให้องคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับ
สนองพระบรมราชโองการ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา ๑๗

เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา ๑๗ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรง
บริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของ
รัฐสภาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนาม
รับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๗ แปรญัตติ ๓ ท่านคือ ๑. ขุนประเสริฐ ๒. นายเกษม บุญศรี ๓. นายอินทร สิงหนิตร

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขุนประเสริฐ ฯ

ขุนประเสริฐสุภมาตรา : ในร่างเดิมมีประโยคที่ว่า “.....จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดคนหนึ่งด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์..... และให้ประธานรัฐสภาลงนาม” ขอแปรญัตติให้เปลี่ยนเป็น “จะให้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ท่านหนึ่ง หรือไม่เกินจำนวนตามท่าน ด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ประธานวุฒิสภาและสภาผู้แทนลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ” ข้อความที่ข้าพเจ้าขอแปรญัตตินี้แบ่งประเด็นได้เป็นสองข้อ ข้อหนึ่งในเรื่องจำนวน ข้อหนึ่งในเรื่องผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ข้าพเจ้าไม่ใคร่คิดใจในเรื่องผู้รับสนองพระบรมราชโองการนัก แต่จำนวนหนึ่งท่านและสามท่านนั้น เท่าที่ข้าพเจ้าได้แปรญัตติเป็น ดายดักษณ อักษร ได้เขียนไว้ คงหนักข้อให้เพิ่มเป็นไม่เกิน สามนายนั้น เพื่อให้อยู่ในพระราชดำริไม่จำกัดให้พระมหากษัตริย์แต่ท่านเดียวนั้น นั้ประการหนึ่ง เพื่อให้มีบุคคลหลายท่านช่วยกันชกประการหนึ่ง และชกประการหนึ่งถ้าแต่งตั้งเพียงท่านเดียว เมื่อท่านมอันเป็นต้องออกจากตำแหน่งโดยลาออกหรือถึงแก่ภรรยากรรม ก็ยังมีท่านอื่น ๆ ดำรงอยู่จัดการบ้านเมืองจะได้ไม่ชุกชดก ประวัติศาสตร์เรื่องผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เคยมีการชดชดกมาแล้วแน่นอนที่สุดคือในสมัยที่ทรง พระเยาว์ของรัชกาลที่ ๕ เป็นประวัติศาสตร์ซึ่งเมื่อจะนำมาพูดในที่นี้ก็เป็นกรยาวความ ข้าพเจ้าขอยกเดี่ยวจะยกเอาแต่กฎมณเฑียรบาลซึ่งเป็นดายดักษณ อักษรมาสนับสนุนว่าข้าพเจ้าไม่ได้แปรญัตติตามอารมณ์ เหตุใดข้าพเจ้าจึงแปรญัตติไม่ได้มีหนึ่งคน เพราะว่ากฎมณเฑียรบาลซึ่งรัชกาลที่ ๖ บัญญัติไว้ให้มี ๓ ท่าน เพื่อให้เป็นหลักฐานข้าพเจ้าจะยกมาตราให้โดยทีเดียว แบ่งประเภทเดี่ยวก่อนคือว่าผู้สำเร็จ ฯ เวลาทรงพระเยาว์ก็อยู่ในมาตรา ๑๔ ถึง ๑๗ ใจความมีว่าดังนี้ “มาตรา ๑๔ ถ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุไม่ครบ ๒๐ พรรษา ท่านว่ายังทรงสำเร็จราชการสืบชาติโดยพระองค์เองไม่ได้ ก็ทรงตั้งปวงให้ตกเป็นภาระของ สภาผู้สำเร็จราชการต่าง พระองค์สมเด็จพระเจ้า

LIART

ขยหัวเรียกโดยย่อว่าสภาผู้ว่าการแผ่นดิน   ตำราชักแห่งสภาผู้ว่าการ
 แผ่นดินมีอยู่มี ๓ คนตามที่ประกาศตามมาตรา ๑๖ วรรค ๓ มีว่าดังนี้ตำราชัก
 แห่งสถานมีอยู่ ๓ คนคือผู้สำเร็จราชการแผ่นดินหนึ่ง ผู้ทมนครีตอง ผู้ทคว
 เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินคือเจ้านายเชื้อพระบรมวงศ์ที่มีพระชนมายุเกิน ๒๐
 พรรษาและไม่ต้องด้วยลักษณะต้องห้ามต่าง ๆ ตามมาตรา ๑๓ - ๑๒ เ็นนามค
 เป็นผู้เลือกผู้สำเร็จพร้อมกันทุกคนไม่ใช่เ็นนามคกันเคยอน คือตาม ข้อความ
 มาตรา ๑๖ และ ๑๕ ส่วนอีก ๒ คนได้แก่ผู้ทมนครีตองได้แก่ผู้เ็นนามคที่มี
 อกได้มากที่สุดเ็นราชการของท่าน ถ้าจะอ้างถึงเรื่องผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน
 เ็นเวลาที่เ็นประจำอยู่ในพระนครหรือราชอาณาจักแล้วก็จะเ็นการบัตยว
 ความไป   ทนเจ้าจะขอขยให้เ็นไม่โดยวความ ข่าพเจ้าก็ขอขยคว
 ข่าพเจ้าเคยโดนมาหลายครั้งแต่อดีตทริในการพูดโดยอ้างวิจิพิจารณา วิช
 พิจารณาข่าพเจ้าไม่ต้องอ้างระเบียบประชุมสภาน ข่าพเจ้าอ้างระเบียบประชุม
 กฎหมายเพื่อตองมี ๒ วรรค ๓-๒ แต่วิก ๓ ข่าพเจ้าควรควายงานการประชุม
 ครั้งตักทายมการเหมาตักการให้กรมาชิกพิจารณาเอง แต่ไม่มีข้อความ
 ตักตริตติสมาชกรเ็นพิจารณาวรรคหนึ่ง

ประธานสภาผู้ว่าการแผ่นดิน : ระเบียบข้อบังคับทุกคนไม่
 ักหยด

ขุนประเสริฐศุภมาตรา : ข่าพเจ้าขออภิปราย

ประธานสภาผู้ว่าการแผ่นดิน : ท่านอภิปรายได้ ท่านแปรญัตติ
 ได้ว่าจะมีไม่เกิน ๓ คน

ขุนประเสริฐศุภมาตรา : ในการประชุมตามการเมืองมั่งค
 ปฏิบัติการแล้วก็มีที่เรียกว่าที่กระษะ เข้าวัด ซึ่งวัด ก็เ็นที่กรมเ็น ข่าพเจ้า
 อ้างหลักฐานมาแล้ว

ประธานสภาผู้ว่าการแผ่นดิน : เขาใช้ตติชิตตามข้อบังคับ ท่าน
 จะไปก็ไม่ได

ขุนประเสริฐศุกุมাত্রา : คดีว่าข้อมบังคับ ข้าพเจ้าขอตั้งข้อ
ตั้งเกล้า

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านพูดเรื่องข้อมบังคับไม่ได้
ท่านพูดเรื่องแปรญัตติ

ขุนประเสริฐศุกุมাত্রา : รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดมี
บางหลักก็จะพิจารณาเพียง ๒ วาระ คือ ๒ กับ ๓ เท่านั้น

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอให้ท่านอภิปราย

ขุนประเสริฐศุกุมাত্রา : เวลานั้นข้าพเจ้าจบคำอภิปรายแล้วขอ
ให้ลงมติ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ตามข้อมบังคับต้องลงมติขอ ผู้
ใดจะดำเนินการแปรญัตติ

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการ) : กรรมาธิการได้ดำเนิน
เป็นอย่างไรในกฎหมายเกี่ยวกับท่านอำนาจนั้นมีการตั้งผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์มากกว่า ๑ ท่าน และได้นำข้อมบังคับมาตั้งแล้ว แต่เห็นว่าเป็นคนดั่งสมัย
กฎหมายนั้นอาจจะบัญญัติไว้โดยเหมาะสมแก่เหตุการณ์เฉพาะหน้าในสมัย
หนึ่งถึงอีกสมัยหนึ่ง เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปเราก็คงนำมาคำนึง
ว่าดังที่บัญญัติในกฎหมายนั้นเป็นการเหมาะสมกับสมัยหรือไม่ และเมื่อ
ได้คำนึงโดยรอบคอบแล้วก็เห็นว่ากรมผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทั้งหลายท่าน
ในสมัยนั้นไม่เป็นเรื่องจำเป็นเสียแล้ว เพราะอำนาจก่อนคือสมัยสมบูรณ์ญา
สิทธิราชย์พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะกระทำอะไรก็ได้ยก
กฎหมายอะไรก็ได้ทำอย่างไรก็ได้โดยพระองค์เดียว เพราะฉะนั้นการทำ
ทรงมอบให้บุคคลหลายท่านทำหน้าที่พระมหากษัตริย์ คือเป็นผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ ก็เท่ากับว่าพระมหากษัตริย์แทนพระองค์ที่จะใช้อำนาจใช้ชีวิต
อย่างพระมหากษัตริย์นั้นก็ไม่จำเป็นอีกต่อไปบุคคลเพียงคนเดียวก็จะให้กระทำ
ไป คือใช้อำนาจชีวิตจากเป็นธรรมดาที่ท่านจะต้องทำโดยรอบคอบ จะต้อง

ตั้งบุคคลหลายคนให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพื่อจะได้เห็นยวรงชงกัน
และกันไม่ให้คนใดคนหนึ่งเผด็จการได้ แต่มาบังคับการปกครองได้เป็นรูปเป็น
ระบบพระมหากษัตริย์อยู่ภายในบังคับแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งก็ไม่ต้องอธิบายกัน
มากโดยปกติท่านก็ไม่ต้องทำอะไรตามอำเภอใจ จะต้องฟังคำแนะนำและความ
เห็นของรัฐสภาไปก่อนได้เมื่อรัฐสภาได้ถวายคำแนะนำและความเห็นชอบไป
อย่างไรแล้ว โดยปกติก็จะเรียกว่า ๑๙.๑๙ เบอร์เซ็นต์ก็ได้ พระมหากษัตริย์
ท่านก็จะโอนอ่อนผ่อนไปตามสภา ด้วยเหตุนี้และการที่จะมีผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์หลายคนก็ได้ไม่เป็นไปตามรูปเดิม คราวนั้น บัดนี้เราก็ได้
มีองค์มนตรีชนแล้ว ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติความหน้าที่ถวายความเห็นแก่พระ
มหากษัตริย์ เมื่อทรงปรึกษามูลโศภิตที่ทำหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์ ผู้
นั้นก็มีหน้าที่ชอบที่จะปรึกษาของมนตรีทำอย่างเดียวกับที่พระมหากษัตริย์
ปรึกษา และโดยปกติถ้าของมนตรีถวายคำปรึกษาอย่างไรแล้วก็เป็นที่คาด
หมายกันว่าผู้ที่ทำหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์นั้นเองก็จะปฏิบัติตามคำปรึกษา
ของของมนตรี ด้วยเหตุนี้และจึงไม่เป็นการจำเป็นที่จะตั้งไว้หลาย ๆ คน ซึ่ง
ดูประหลาดกันก็อาจจะเห็นว่าอะไรผู้หนึ่งทำได้ ไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น โดย
ความรอบคอบท่านเกรงว่าถ้ามีผู้สำเร็จเพียงคนเดียวผู้สำเร็จนั้นพ้นจากตำแหน่ง
ไป เพราะเหตุความตายหรืออะไรเช่นนั้นก็เป็นกรรมาธิการ แต่ขอกรรมาธิการ
ขอรับแจ้งว่าได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ ทุก ๆ ท่านแล้ว กรรมาธิการคิดกัน
อยู่นานว่าทำอย่างไรจึงจะไม่ให้ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการนั้นว่างได้ ก็ได้เขียนไว้
ในมาตรา ๑๗ เป็นเช่น ๆ ไป ถ้าผู้ทรงตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จนั้นต้องพ้นจาก
ตำแหน่งไปด้วยเหตุใด เช่น ลาออกหรือตายเช่นนั้นก็มีประธานของมนตรีที่จะ
รักษาการในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน และมีอีก
พรรคหนึ่งคือพรรคที่ ๑ ที่ว่าประธานของมนตรี เป็นผู้สำเร็จแล้วเมื่อขาด
ประธานไปก็เป็นหน้าที่ของคณะมนตรี ก็จะต้องเลือกผู้ทำหน้าที่แทน
ประธานไปก่อน มั่นคงเป็นเช่น ๆ ไปเช่นนั้น เพราะฉะนั้นไม่ต้องวิตก
ไปว่าเมื่อเกิดมีการตายกันขึ้นแล้วใครจะเป็นผู้สำเร็จราชการแทนนั้น มีรองกัน

อยู่แล้ว และขอให้คิดว่าเมื่อตั้งไว้หลายคนมันมีผลเสียเหมือนกัน ในการตั้ง
 ผู้ดำรงราชการหลายคน ในกรณีที่ผู้ดำรงจะต้องมาลงนามในฐานะที่ท่า
 หน้าที่แทนของพระมหากษัตริย์ เช่นในการทรงพระปรมาภิไธยของพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น แล้วจะต้องมีการเซ็นชื่อนั้น สมมติได้มีการตั้งไว้ ๓ คน
 และเมื่อท่านหนึ่งไม่อยู่ เพราะเหตุด้วยป่วยเสีย จึงได้เซ็นกันเพียงสองคน
 ก็ผิดกฎระเบียบต่างๆ เสียแล้วขอบเขต และอาจจะแย้งว่าไม่ทรงเห็นชอบด้วย
 จึงไม่ได้เซ็น เพราะฉะนั้นถ้าเป็นเช่นนั้นด้วยก็ไม่มีปัญหาอะไรถ้าเซ็นก็แปลว่า
 เห็นชอบด้วย ถ้าไม่เซ็นก็แปลว่าทรงไว้ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่ามันเป็นหลักการที่
 ดีแล้ว แต่ก็ไม่มีเรื่องที่จะต้องมีมีการอภิปรายว่าควรนำกันออกไปซึ่งจะเป็นการ
 ไม่ตรงต่อความจริง เพราะว่ามันที่เสีย เพราะฉะนั้นขอท่านได้โปรดขยับยั้ง
 จังใจให้ด้

๑๑.๒๑ น.

หลวงอังคณานรินทร์ : กระผมขอสนับสนุนระเบียบที่ กระผม
 เห็นว่าตั้งไว้ๆ หลายคนที่ ใช้ว่าแค่เพียง ๓ คนตั้งก็กันได้ ความจริง
 กฎเกณฑ์ขนาดเรายังไม่เด็ก เราควรจะเคารพเพราะเป็นหลักฐานที่
 ท้าทานกรรมาธิการบอกกับผู้ดำรงว่า ตายไปก็ไม่สามารถจะทำงานได้คือ
 ประธานของคณะมนตรีเป็นผู้ทำการแทน เพราะว่ามันยังมีอีกกรณีหนึ่งไม่ถนัดตาย
 เพียงแค่เจ็บป่วยไม่สามารถทำงานได้ ใครในการจะเป็นผู้ทำงานแทน เพราะ
 คนเราก็อ้อมมีเจ็บป่วยเป็นธรรมดา เพราะฉะนั้นกระผมจึงเห็นว่าการตั้งไว้หลาย
 คนจะดีกว่าจึงขอสนับสนุน

๑๑.๒๒ น.

ถ้าท่านจะอ่านคำแปรญัตติจะเห็นว่า คำแปรญัตติไม่ใช่คำแปร
 ญัตติโดย ทำไม่ข้าพเจ้าว่าอย่างนี้ ข้าพเจ้าเป็นหมอนอกมาตั้งแต่อยู่ ๑๗-๑๘

ในรัฐธรรมนูญมีอยู่ว่าในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง จะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งขึ้นไว้ก็ได้ กรรมการเขาคงเดียง นี้ก็แปลว่ากรรมการเขาคงเดียง แต่ผู้แปรญัตติเขียนว่าให้เปลี่ยนเป็นจะให้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ท่านหนึ่งหรือไม่เกิน ๓ ท่าน คำแปรญัตติไม่ได้บอกเดียงว่าต้องมี ๓ ท่าน บอกว่าไม่เกิน ๓ ท่าน ท่านเดียงก็ไม่เกิน ๓ ท่าน อย่างนี้กฎหมายแปลได้อย่างนี้ เขียนว่าไม่เกิน ๓ จะเป็นว่าต้องมี ๓ ท่านแปลไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าพสกนิกรไป ๒-๓ หนเดียงเดียงเล่า ๆ เพราะคำแปร ญัตติไม่ใช่ ถ้อยคำที่แปร ญัตติที่ได้แปร ข้อความที่กรรมการเขาคงเดียงเพราะว่าเขียนไว้ว่าไม่เกิน ๓ ท่าน คนเดียงท่านเดียงก็ไม่เกิน ๓ ท่าน

นายเทพ โชติณัฐิต : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้เสนอให้ลงมติแล้ว มีผู้ใดอภิปรายใหม่ เมื่อไม่มีผู้ใดอภิปรายต่อไปก็ลงมติ ผู้ใดเห็นว่าควรแก้ไขตามคำแปรญัตติของขุนประเสริฐฯ โปรดชูมือขึ้น

มีสมาชิกรายมือ ๖ คน

เลขาธิการสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วย ก็ให้วงไว้ตามร่างกรรมการ โปรคชูมือขึ้น

มีสมาชิกรายมือ ๑๑ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าคงได้ตามร่างกรรมการ ข้าราชการ ต่อไป นายเกษม บุญศรี ขอแปรญัตติไว้ ผู้แปรญัตติไม่มาในนี้ เขียนว่า ขอแก้คำว่าประธานรัฐสภาเป็นประธานสภาอติและประธานสภาผู้แทนตามข้อบังคับ ผู้แปรญัตติไม่มาแต่ยังไม่ได้ทำหนังสือขอหมายไครมา แล้วก็เป็นอันว่าผ่านไปสำหรับข้อนี้เพราะไม่มาชี้แจง เมื่อไม่ใคร่ขอหมายให้ไครมา ก็ไปคนอื่น

นายอินทร สิงห์เนตร : ข้าพเจ้าขอเสนอแปรญัตติมาตรา ๓๘^๕ โดยขอแก้แค่เพียงคำร่างเดิมให้พระมหากษัตริย์จะทรงตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา ข้าพเจ้าเห็นความเห็นชอบนี้เป็น สิ่งมาที่สภาเพื่อรับทราบและให้ประธานสภาลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ เหตุใดที่ข้าพเจ้าเสนอมานั้นก็โดยเหตุจำในเวลานั้นพระมหากษัตริย์เรามีพระมหากษัตริย์แล้ว พระมหากษัตริย์ทรงตั้งชนพระองค์มีตัวอยู่แล้ว ตามหลักในหลักกฎหมายทั่วไป ถ้าหากว่าตัวการมีอยู่จะตั้งตัวแทนก็ย่อมกระทำได้เสมอ เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยข้าพเจ้าหมายความว่าอย่างนั้น นั่นข้อหนึ่ง อีกข้อหนึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าในเวลานี้องค์พระมหากษัตริย์อยู่แต่การที่จะตั้งผู้แทนชน ข้าพเจ้าก็เห็นว่าไม่จำเป็นที่จะตั้งมาขอความเห็นชอบ ควรเพียงให้รับทราบเท่านั้นเอง เพราะองค์พระมหากษัตริย์ทรงรับมติชอบอยู่แล้ว แต่ในชั้นนี้ข้าพเจ้าได้แปรญัตติไว้ในมาตรา ๓๖ ความประสงค์อันใหญ่ของข้าพเจ้าก็คือว่าที่จะไม่ให้เกี่ยวข้องไม่ให้มีการอภิปรายพาดพิงไปถึงพระมหากษัตริย์ในเวลาที่พระองค์มีตัวอยู่ ถ้าหากว่าเป็นแต่เพียงรับทราบแล้วก็คงจะไม่มีการอภิปรายอย่างใดมากนัก เพื่อรักษาพระบรมเชษฐาธิราชของพระมหากษัตริย์และเพื่อจะให้มีผล ข้าพเจ้าได้แปรญัตติไว้ในมาตรา ๓๑ ซึ่งมีข้อความว่าดังนี้คือให้เพิ่มเฉพาะอนุมาตรา ๓ และอนุมาตรา ๓ ห้ามมิให้มีการอภิปรายต่อท้ายอนุมาตราทั้งสอง ถ้าหากว่ากรรมาธิการเห็นด้วยข้าพเจ้ายินดีที่จะถอนข้อนี้ไป ถ้าหากว่ากรรมาธิการไม่เห็นด้วยในมาตรานั้น ยากให้มีการอภิปรายอยู่แล้ว ข้าพเจ้าจะยืนยันในมาตรานี้กรรมาธิการจะมีความเห็นอย่างไร ข้าพเจ้าอยากทราบเหมือนกันในเรื่องนี้ คือขออย่าให้มีการอภิปรายใหม่แต่องค์พระมหากษัตริย์จะไปตั้งผู้ใดคนหนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในเมื่อพระองค์มีตัวอยู่

๑๑.๓๗ น.

หลวงประกอบนิติสาร (กรมอาชญากรรม) : ความจริงข้าพเจ้าทราบ ไม่ได้ทราบเรียบร้อย ข้าพเจ้าทราบอำนาจอินทพรฯ แปรไว้ในเรื่อง การประชุมสภา ในเรื่องการให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการตั้งผู้ดำรงราชการ ในการอภิปรายด้วยทุกๆ ก็เกี่ยวกับการตั้งขึ้นนี้ แต่ว่าหลักการในมาตรา นั้นที่เกี่ยว หลักการตั้งผู้ดำรงราชการจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่ แต่เรื่องการอภิปรายหรือไม่อภิปรายดูไม่เกี่ยวข้องเพราะ ธรรมนูญกรมอาชญากรรมไม่ตก ในการอภิปรายหรือไม่อภิปรายเจตนากรมอาชญากรรมไม่ได้ประชุมกันในเวลานั้น

นายอินทพร สิงหนคร : ข้าพเจ้าขอทราบเรียนอีกนิดหนึ่ง เพราะเหตุว่าข้าพเจ้าไม่อภิปรายด้วย ก็คือว่าเรื่องมีอยู่ข้อเดียวที่ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะเป็นห่วงอยู่มากก็คือว่า ถ้าหากว่าการที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งผู้ดำรงราชการเมื่อพระองค์ทรงปฏิบัติราชการมิได้โดย่างนั้น ก็เป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว พระมหากษัตริย์ตามธรรมนูญพระองค์ทรงปกครองแผ่นดิน ก็คือว่า พระคุณ แล้วก็ตามที่จะปล่อยให้มีการอภิปรายกัน พระองค์ทรงตั้งผู้ดำรงขึ้นแล้ว เราก็น่าจะยอมรับ ในขณะนั้นขอที่พระองค์ทรงตั้งขึ้นไว้เพื่อแทนพระองค์ การที่จะปล่อยให้ผู้รับนิคมชอบคือพระองค์ทรงเป็นผู้รับนิคมชอบแล้ว จะปล่อยให้ใช้คำว่าให้ความเห็นชอบแล้วก็น่าจะอภิปรายกันได้ แต่เราก็ไม่สามารถจะวินิจฉัยได้ว่า จะไม่มีการอภิปรายไปในทางที่ไม่เหมาะไม่ควร รัฐสภาต่างประเทศ เช่นอังกฤษเคยมีเมื่อนานมาแล้ว ทั้งๆที่พระมหากษัตริย์มีคดียอยู่ แต่ก็มีมีการอภิปรายกันถึงข้อความที่ไม่สมควรเหมือนกัน นั้นเป็นเรื่องที่ชาวเราเรียกว่า เพราะฉะนั้นในการตั้งองค์พระมหากษัตริย์ แม้ว่าทรงปกครองแล้วแต่ราษฎรปกครอง ในการตั้งพระมหากษัตริย์ออกมามาตรา นั้น ข้าพเจ้าไม่ได้แต่จะต้อง ก็คือว่าในมาตราที่ข้าพเจ้าขอมาได้รับความ

LIART

เห็นชอบ แต่ทำไมมาทราหน้าข้าพเจ้าอยากกระซอใหม่แค่เพียงว่า เป็นการ
รับทราบ ท่านทั้งหลายก็เห็นจุดประสงค์แล้ว จะเขาอย่างไรก็แล้วแต่ท่าน

๑๑.๕๐ น.

นายเทพ โชติพันธุ์ : ข้าพเจ้าต้องขอคัดค้านความเห็นของท่าน
ผู้แปรญัตติเมื่อครั้ง ท่านทบทวนที่คัดค้านว่า ในการแต่งตั้งพระมหากษัตริย์นั้น เราต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภาเสียก่อน ครั้นมาถึงการ
ตั้งผู้สำเร็จราชการท่านก็บอกว่าคุณต้องแจ้งให้ทราบ เพียงเท่านั้นก็กลับกันอยู่แล้ว
ความสำคัญพระมหากษัตริย์นั้นยังเห็นออกว่าผู้สำเร็จ รั้งอยู่ท่านอาจ
จะอ้างว่า พระมหากษัตริย์ยังมีพระชนม์มัยและเราไม่ควรแตะต้องก็ดูท่าน
อยู่แต่อย่างไร ในการแต่งตั้ง หรือในการแต่งตั้งผู้สำเร็จก็ เราประมุข
ก็คอยเห็นเราจะอภิปรายกันไปแค่ไหนก็ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงตำแหน่ง
นั้นทั้งต้องเห็น เพราะฉะนั้นเมื่อเราปกครองกันในระบอบนี้รัฐธรรมนูญทุก
ฉบับที่วางมาเดิมนั้น เราออกแบบมาเสมอ และไม่เหตุผลอันใดที่จะเป็น
การกระทบกระเทือน ความจริงข้อปฏิบัตินั้นเราก็ได้อน โดเมนอันยังคง
ยั้งไว้ เป็นเรื่องหนึ่ง เพราะฉะนั้นก็ควรระงับเสียก่อน การปกครองระบอบ
นี้ให้ผ่านสภาเสียก่อน คืออย่าเพิ่งแต่ด้วยกำลังมาแต่ก็กลับไปเถอะ ควร
ที่จะให้เราได้อนุฉัยเสียก่อน อย่าให้เป็นการมีข้อผูกมัดเดียวเท่านั้น

นายอินทร สิงหนตร : ข้าพเจ้าได้ฟังท่านผู้ค้านเมื่อครั้งนั้นแล้ว
ข้าพเจ้ารู้สึกอย่างไร มีเหตุผลอย่างไรที่ข้าพเจ้าเสนอ ในเรื่องเวลาที่จะแต่งตั้ง
พระมหากษัตริย์ยังไม่องค์พระมหากษัตริย์ เราจะต้องใครเป็นพระมหากษัตริย์
กษัตริย์นั้น จะอภิปรายกันข้าพเจ้าไม่ว่า ที่จริงพระมหากษัตริย์จะสืบ
สันตติวงศ์ คือตามพระธรรมนูญสืบสันตติวงศ์ ในกฎมณเฑียรบาล
ว่าด้วยการทรงปกครองนั้น เราก็ยอมรับตามสืบสาย เราได้สันตติกันอยู่แล้ว
แต่ทำไมเรื่องของพระมหากษัตริย์เราจะตั้งผู้แทนขึ้นมาเป็นผู้ทรงรับผิดชอบนั้น

พระมหากษัตริย์ก็ยังมีอยู่ ทำไมจะไปตั้งให้เป็นการเสื่อมเกียรติในกบฏที่จะ
อภิปรายในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้

พระยาศรีธรรมราช : ข้าพเจ้าขอให้ตั้งมติ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้ขอให้ตั้งมติแล้ว ข้าพเจ้า
จะขอความเห็นที่ประชุม ผู้ใดมีความเห็นว่าจะแก้ไขตามคำของผู้แปร
เบ็ดเตล็ด ขอให้ไปรคยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๑ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วย ก็เห็นว่าจะ
ควรจะเป็นไปตามร่างของกรรมาธิการ ไปรคยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๑๒ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้เห็นว่าจะแก้ไขตามคำ
แปรญัตติ ๑ คน และมีผู้เห็นว่าจะเป็นไปตามร่างของกรรมาธิการ ๑๒ คน
เป็นอันว่าที่ประชุมเห็นตั้งมติให้เป็นไปตามร่างของกรรมาธิการ

เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา ๑๑ ไม่มีผู้แปรญัตติ
แต่คณะกรรมาธิการขอถอนไปพิจารณาใหม่ ถ้าจะแก้ไขอย่างไรจะเสนอต่อ
ท่านสมาชิกต่อไป

มาตรา ๒๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้ดำรงราชการแทนพระองค์ ซึ่งได้รับ
การแต่งตั้งตามความในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ วรรคแรก ต้องปฏิญญา
ญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้.....

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีอยู่ในเรื่องแล้ว เห็นจะไม่
ต้องอ่าน ในมาตรา ๒๐ นี้ นายเกษม บุญศรี ได้ขอเติมคำว่า "ทุกประการ"
ต่อท้ายคำปฏิญาณตน กรรมาธิการได้เติมให้แล้ว

ต่อไปนายเทพ โชติณัฐิต ขอคัดคำ "ปฏิญาณตน" แต่ได้อภิปราย
กันแล้ว ไม่คิดใจถูกหรือไม่

LIRT

นายเทพ โชติสุขิต : ข้าพเจ้าขอถอน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าหมดมาตรา ๒๐
มาตรา ๒๐ ไม่ต้องอ่าน มีผู้แปรญัตติ ๑ คน นายจง ใจภักดี มาพิจารณา
คำแปรญัตติ เชิญผู้แปรญัตติ

นายจง ใจภักดี : สำหรับมาตรา ๒๐ นี้ ข้าพเจ้ายังมีความ
ข้องใจอยู่อีกนิดเดียวก็ขอความเข้าใจกับท่านกรรมาธิการสักหน่อย
เพราะว่าถ้าหากว่าเราข้องใจแต่ไม่ได้พูดกัน การย้อนหลังของใจก็จะไม่ยุ่ง
เพราะไม่ได้มีรายงานการประชุม เพราะฉะนั้นที่ข้าพเจ้าเสนอมาก่อนคือ
ความเข้าใจตามที่ร่างในร่างเดิมเขียนไว้ว่า การสืบราชสมบัติ แต่ข้าพเจ้า
ขอแก้ไขการสืบราชสมบัติสัก เพื่อให้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า ซักเซสชันทู
เดอะโธรน (Succession to the throne) ที่เดียว และในมาตราอื่น ๆ ท่าน
ก็ได้ใช้สืบราชสมบัติตั้งกู่แล้ว ความไม่กลมกลืนกันข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐธรรมนูญ
ควรร่างให้ตรงกับความหมายในภาษาอื่นด้วย ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้ ท่าน
กรรมาธิการจะมีความเห็นอย่างอื่นก็ได้โปรดอธิบายให้กระจ่าง

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : เมื่อถึงมาตรา ๒๐ เราอ่านมา
แล้วมีคำที่ได้เกินไปขอตัด คือที่บัญญัติว่าระชือสัตย์ดุจจิตและจงรักภักดี
ต่อองค์พระมหากษัตริย์ กรรมาธิการขอตัดคำว่า “องค์” ออกคงเดียว
เพื่อให้เหมือนกับมาตราที่อื่นเท่านั้น จึงแจ้งให้ทราบและเขียนว่า “ทุกประ
การ” ลงไปเหมือนกับเราตกลงมาในเรื่องของกมนตรีราชอาณาจักรไทย
ทุกประการ ขอท่านประธานเห็นว่ามันเหมือนกับเขาแล้ว แต่ว่าควรจะทำ
ความเข้าใจเสีย คือในตอนที่เราผ่านคำปฏิญญาขององค์มนตรีมาอย่างไร
เขาก็เขียนเท่านั้น เพราะฉะนั้นในตอนที่เราเติมขงคั่งลงไป สืบขอตัด
ที่นมาตรา ๒๐ และนายจง ใจภักดี ขอมายแล้ว ขอเชิญกรรมาธิการ
ให้คำชี้แจง

LIART

๑๑.๕๓ H.

นายเพียร ราชธรรมนิเทศ (กรรมาธิการ) : คำว่าสืบราชสมบัติที่เราเอามาใช้กัน คือ เอามาจากกฎหมายแต่โบราณว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์มาใช้ และคำนี้เป็นคำที่ใช้มาแต่โบราณกาล จึงเอากำหนดใช้เรวกวรัชยาคำนี้ได้ สืบราชสมบัติกับสืบราชบัลลังก์ ถ้าเป็นการปกครองลำบากแล้วกว่าคำนี้จะหนักหลายมี เรามาคำนี้ใช้กันไปก่อน

นายจง ใจภักดี : ข้าพเจ้าต้องการให้ทราบละเอียดในรายงานการประชุมเท่านั้น เพราะฉะนั้นขอให้ผ่านไป

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ประมุขคดีขอให้ผ่านไป ตั้งแต่มาตรา ๒๑ ผู้ประมุขคดี ชุมประเสริฐฯ เจริญ

ขุนประเสริฐศุภมาตรา : ในวรรค ๒ ของมาตรา ๒๑ นี้ใจความว่าการแก้กฎหมายแต่โบราณจะกระทำไม่ได้ คดียากกว่ากฎหมายแต่โบราณเป็นของถาวรที่สุดที่จะถาวรได้ และในกฎหมายนี้แต่เพียงกฎหมายจารีตประเพณี ยังเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ทั้งนี้ถึงถ้าคำของกฎหมายถ้าเป็นถาวรลักษณะอันชั่วด้วย คำว่าประเทศนี้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมายสูงสุดยังแก้ไขไม่ได้ ทั้งนี้พูดในหลักกฎหมายแล้ว เมื่อกฎหมายแต่โบราณแก้ไขไม่ได้ ก็เรียกว่ากฎหมายแต่โบราณสูงกว่ารัฐธรรมนูญ ทั้งนี้รัฐธรรมนูญนี้เองมีหลายมาตรา เช่นว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์หรือผู้ดำรงฯ เป็นต้น ก็มีความซ้อนกันก็ว่าด้วยเรื่องเดียวกัน ทั้งในกฎหมายที่มอยู่ด้วยกันและซ้อนกันจะพิจารณาตามหลักทางแก้ไขแก้ไขไม่ได้ตามมติข้าพเจ้าโดยแท้จริงเป็นหลักอันหนักกว่ากฎหมายใหม่ใหญ่กว่ากันแต่ก็แก้รัฐธรรมนูญที่ร่างอยู่นี้มีหลายมาตราที่ไปซ้อนกันกับกฎหมายแต่โบราณที่ใช้อยู่ด้วยกัน และเมื่อแก้กฎหมายแต่โบราณก็ในรัฐธรรมนูญที่ร่างมากเป็นโมฆะ เพราะกฎหมายแต่โบราณที่ร่างมาจะถือว่าสูงกว่ารัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้แก้ถาวรแก้ไขจะไม่กระทำโดยวิธีอย่างเดียวกันกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และเหตุผลที่

LIERT

ได้เสนอไปเป็นลายลักษณ์อักษร กับบอกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญบังคับแก้ไขได้
กฎหมายเทียบรางวัลต้องอยู่ในระดับไม่สูงกว่าในรัฐธรรมนูญ คือให้มีความ
สำคัญอยู่ในระดับเดียวกัน

พระยาอรรณการักษ์นิพนธ์ : ตามที่ท่านสมาชิกผู้เกี่ยวข้องแปร
ญัตติเมื่อสนใจความที่ตรงกับที่กรมการเขียนมาเอง แล้วเขียนเขียน
คนละอย่างแต่ผลบังคับเหมือนกัน ที่ท่านขอแปรญัตติแต่ที่กรมการเขียน
มากเหตุที่กรมการจึงเขียนอย่างนี้ ก็โดยเหตุที่ว่าการสืบรางวัลสมบั
นนี้ในรัฐธรรมนูญ นานาประเทศก็เขาเขียน และที่พระมหากษัตริย์เขาได้เขียน
วิจารณ์ไว้เสร็จที่เคี้ยวว่า ถ้าหากว่าไม่พึงปรารถนาที่พระมหากษัตริย์
เสด็จสวรรคตลง แล้วก็ไม่มีการสืบรางวัลเช่นนั้นอย่างนี้ เขาเขียน
ไว้โดยละเอียดในรัฐธรรมนูญ แต่ว่ากรมการเห็นว่าข้อที่เขียนเช่นนั้น
ดูไม่จำเป็น เพราะเหตุที่เราได้มีกฎหมายเทียบรางวัลนั้นนั้นแล้ว และ
ที่วางไว้ก็แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องยกลงมาเขียนในรัฐธรรมนูญ อีกที่หนึ่ง
จึงเขียนเป็นนัยว่าการสืบรางวัลให้เป็นไปตามกฎหมายเทียบรางวัลที่ได้มีอยู่
แล้ว ทั้งนี้เมื่อเขียนดังนั้นแล้วก็มีความจำเป็นเองที่จะต้องเขียนต่อไปว่า
กฎหมายเทียบรางวัลไม่ได้ ถ้าหากว่าให้ยกกันไว้แล้ว มันก็ดูจะไม่เป็นไป
ดังที่เราปรารถนา แต่ว่าคำว่าแก้ไขไม่ได้ที่ท่านขอเข้าใจว่าแก้ไขไม่ได้ก็ด้วย
โดยเหตุที่เราได้มีบทไว้สุดท้ายถึงข้อแก้ไขรัฐธรรมนูญ คือว่ารัฐธรรมนูญ
แก้ไขได้ต้องมีวิธีการอย่างนั้นอย่างนี้ และเมื่อมีความจำเป็นก็ต้องแก้กฎหมาย
เทียบรางวัลก็ทำโดยวิธีแก้ไขรัฐธรรมนูญ คือแก้มาตราหนึ่งข้อแก้มาตรา
ให้เป็นอย่างอื่นเสีย เป็นต้นว่าไทยก็แก้วรรค ๒ ออกเสียคือให้มีการแก้ไข
ก็ได้ อย่างนั้นก็เป็นกรปฏิบัติได้ ในเหตุผลที่กรมการเห็นเป็นอย่างนี้
ก็เป็นที่ไปตามที่ท่านปรารถนา คือเมื่อเราต้องการแก้กฎหมายเทียบรางวัลก็แก้

มณฑลเข็ยบรรดาเสียก่อน นี่เป็นข้อการอย่างหนึ่งที่กรรมการยกเอาเข้ามาเสนอ ซึ่งเห็นว่าการตรงกับความคิดของท่านแล้วบางที่ท่านจะไม่ขอชี้ชัดข้ออะไร

๑๑.๕๕ น.

ขุนประเสริฐสุภุมารตรา : ที่กรรมการแสดงมานหนักด้วย ๆ กับว่ามีการแก้ไข ที่จริงกฎมณฑลเข็ยบรรดาเมื่อครั้งก่อนมีหลายประการที่พระมหากษัตริย์ใน กาดอนาคคตอาจจะมี พระราชดำริใน กาดอนาคคต เหมือนกัน ที่เราจะแก้ไขเพราะว่าถ้าเราตรวจดูข้อความในกฎมณฑลเข็ยบรรดาว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์บ้าง ๆ แล้ว พระมหากษัตริย์มีอัครมเหษีราชเทวีเท่าไร ๆ ซึ่งโอรสนั้นก็อาจจะมีด้วยกันไม่กั่นกับต่างกษัตริย์ หรือหลักที่เป็นอยู่กับกฎหมายเข็ยบรรดาเมื่อครั้งก่อนอย่างนั้น เรามาแก้รัฐธรรมนูญตั้งครั้งหนึ่งก่อนให้กฎมณฑลเข็ยบรรดาได้ แล้วต่อไปเราพิจารณาแก้กฎมณฑลเข็ยบรรดาเป็น ๒ ตอนไป ถ้าเขียนอย่างนี้จะดีกว่า เพราะแก้กันทีเดียวได้ผล

นายจง ใจภักดี : ข้าพเจ้าเสียใจที่จะต้องค้านเพื่อนสมาชิกซึ่งอยู่ใกล้ ๆ คือประเด็นจะไม่แก้ไขเพราะมเหษีจะแก้ก็เป็นคอมมูนิสต์ก็เต็มฝ่าหรือไม่มีสืบราชสันตติวงศ์ แล้วตัดออกหมดอย่างนั้นอันตรายมาก ขอให้ท่านคิดครึกครองดูให้ดี

นายเทพ โชตินุชิต : ข้าพเจ้าเข้าใจตามที่ท่านกรรมการได้ชี้แจงแล้ว ความจริงถ้าพูดถึงโดยหลักกฎหมายแล้วกฎมณฑลเข็ยบรรดาเราแก้ไขอย่างท่านว่า หมายความว่าเราแก้รัฐธรรมนูญครั้งหนึ่งแล้วแก้มาตราอื่นอีกเป็นอันว่าแก้กฎมณฑลเข็ยบรรดาได้หมายความว่ากฎมณฑลเข็ยบรรดาแก้ไขได้ ท่านเท่าที่เห็นข้อ ๆ มานี้เป็นผลดีแก่การเขียนโดยเหตุผลว่าโดยกฎมณฑลเข็ยบรรดา คือเงื่อนไขของปฏิบัติการแก้รัฐธรรมนูญเหมือนกัน หมายความว่าต้องลงมติ ๒ ยก ๓ ยกนั้นเป็นเหตุให้ยกเลิกกันได้เหมือนกัน ถ้าหากว่าเราบัญญัติอย่างนี้แล้วเราแก้ไขเราแก้ว่าต้องลงมติก่อน ๒-๓ ครั้ง ตามที่

เราบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นเหตุยกเว้นได้เหมือนกัน ถ้าเรา
 บัญญัติไว้เช่นนั้นแล้วจะทำความเข้าใจให้แก่คนธรรมดาที่อ่านหนังสือได้
 ถ้าเราเขียนไว้เช่นนั้นจะเป็นการตบตาประชาชนซึ่งเป็นการกล่าวถึงคุณ
 ชาติอะไรจะแต่คงไม่ได้เลย เพราะเราคงไม่คิดดั่งที่กรรมการจะ
 มานันท์หรอก เราคงคิดแต่เพียงว่าคุณมนตรีบรรดาอื่นแก้ไขไม่ได้ ถ้าท่าน
 จะเอาไปให้เขาอ่านความดีและความเข้าใจของเขาทั้งเป็นอย่างไร จึงอยู่
 ทางกฎหมายซึ่งอย่างที่ท่านสมาชิกบางคนก็ยกอย่างที่ท่านชี้แจง แต่ถ้า
 จะให้ตั้งและเสนอแล้วก็ควรให้เป็นอย่างที่ดีเสนอแปรญัตตินั้น เพราะถูก
 จะได้ตั้งดีกว่าด้วย ก็ว่าคุณมนตรีบรรดาสามารถจะแก้ไขได้ในเมื่อปฏิบัติ
 ตามรัฐธรรมนูญแล้ว หมายความว่าจะต้องมีบทบัญญัติเช่นเดียวกับรัฐ
 รัฐธรรมนูญ คือให้แยกกัน แต่อย่าถือว่ากฎหมายมนตรีบรรดาแม้จะมีการตั้ง
 พระมหากษัตริย์ต้องมาขอความเห็นชอบจากรัฐสภาเหมือนกัน ก็หมาย
 ความว่าแม้จะผ่านจากกฎหมายมนตรีบรรดาแล้วก็ต้องผ่านรัฐสภาด้วย ถ้าท่าน
 ทำอย่างนั้นจะเป็นการตบตาประชาชนเขาซึ่งทำให้เขาเข้าใจว่าแก้ไขไม่ได้ซึ่งความ
 จริงแก้ไขได้ เพราะฉะนั้นขอให้ท่านแก้ไขอย่างนี้

พระยาอรรณการวิบูลย์นิพนธ์ (กรรมการ) : ที่กรรมการ
 เห็นอย่างนั้นก็ขออภัยว่าเป็นการเข้าใจยากจริง แต่ที่เขียนมาอย่างนั้นไม่ได้
 มีเจตนาที่จะตบตาผู้ใดก็ตามได้ เป็นธรรมดาอยู่เองว่าในการเขียนกฎหมาย
 ต้องการเขียนให้ชัดเจนและกระชับซึ่งบางทีก็ต้องมีคำอธิบายเหมือนกัน
 ท่านก็เป็นนักกฎหมายก็ย่อมทราบดี ตามที่ผู้เสนอแปรญัตติเสนอมา
 กรรมการไม่รังเกียจนั้น ด้วยเหตุที่ว่าถ้าเราจะไม่แก้ไขกฎหมายมนตรีบรรดา
 ก็ไม่ได้โดยวิธีอย่างที่ท่านว่าแล้วเป็นกรจำเป็นเหตุอันที่จะต้องแก้ไขเพราะมาตรา
 นี้ไม่ได้กระทำการห้ามการเอาผิดด้วยถ้อยคำที่ระบอบนั้นเข้ามาในรัฐธรรมนูญ
 ด้วย ซึ่งที่แก้ไขแล้วซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยากเปล่าๆ ในเมื่อเรามี
 กฎหมายมนตรีบรรดาอยู่แล้วก็ไม่เห็นมีความจำเป็นที่จะต้องเขียนลงในรัฐธรรมนูญ

อีกครั้งหนึ่งว่าการสืบราชสมบัติจะต้องเป็นไปอย่างไร ที่ท่านเสนอว่าการ
 จะแก้กฎหมายแต่ยรมชาติจะต้องมีสมาชิกเห็นชอบด้วย ๒ ใน ๓ นักแปลว่า
 เราต้องมีบัญญัติว่าการเป็นกฎหมายอื่นอีกอย่างหนึ่ง ในรัฐธรรมนูญ โดยไม่
 ความจำเป็นอย่างไร คือเรามีวิธีการในรัฐธรรมนูญ ๒ อย่างเท่านั้น อย่าง
 หนึ่งก็คือว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติ การพิจารณาพระราชบัญญัติ
 ซึ่งต้องเป็นไปตามวิธีการที่กล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว และอีกอย่างหนึ่ง
 ก็คือ การแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติไว้ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
 จะต้องทำอย่างไร ถ้าหากเราจะไปแก้ไขอย่างที่มีเสนอแปรญัตติแล้วก็เท่า
 กับได้บัญญัติวิธีการซึ่งเป็นกฎหมายอื่นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งรวมเป็น ๓ วิธี
 ด้วยกัน ถ้าหากว่าการเสนอพระราชบัญญัตินั้นเป็นการแก้ไขกฎหมายแต่ยร
 มาตราแล้วก็ต้องให้มีวิธีการอย่างหนึ่งอย่างอื่น นี้นแหละเท่ากับเราไป
 สร้างวิธีการออกกฎหมายอีกอย่างหนึ่งซึ่งไม่จำเป็นจะต้องทำซึ่งกรรมวิธีการ
 เห็นว่าเข็มนัดนั้นทำได้แล้วแม้จะยากสักหน่อยก็ควรจะให้เป็นไปตามนั้นครั้นว่า

พ.อ. กำนัน จันทน์ภูมิเวท : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ
 ขุนประเสริฐศุกมาศตรา : ข้าพเจ้าขอเสนอให้มีมติอภิปรายต่อไป
 ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าการบีบบังคับอภิปราย
 ต่อไป ขอได้โปรดลุกขึ้น
 สมาชิกยกมือ ๒ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าการลงมติได้แล้ว
 ขอได้โปรดลุกขึ้น
 สมาชิกยกมือ ๑๐ คน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าลงมติได้แล้ว ท่าน
 ลงมติว่าข้าพเจ้าขอเดชะว่าหาก่อนหรือพูดหลังนั้นจะต้องเข้าใจว่า เราจะต้องตก
 ลงกันอย่างไร เท่าที่เป็นห่วงกันอยู่ถ้าตกลงตามญัตติแล้วคณะ
 กรรมวิธีการส่งลงมือซึ่งจะตกลงในเรื่องข้อนี้ ข้าพเจ้าจากไปพูดแล้วแต่ครั้ง

แรก ถ้าเขาคำแปรญัตติแล้วจะเขาคงไม่ตรงมาไม่ได้ เพราะว่าเขียน
ข้อบังคับก่อน ผู้แปรญัตติคงจะไม่ชัดเจน ท่านว่าเขาคำแปรญัตติหรือ
ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะเขาคำแปรญัตติของชุมชนประเสริฐฯ ขอได้โปรด
ชี้มือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๕ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรด
ชี้มือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๑๗ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าคำแปรญัตติถูกไป
คือโปรดพระยาศรีธรรมราช

๑๒.๐๕ น.

พระยาศรีธรรมราช : ข้าพเจ้าขอแปรญัตติไว้ว่าตัดคำว่า “จะ
กระทำมิได้” ออกแต่เดิมความคือไปแทน “จะทำได้แต่เมื่อพระมหากษัตริย์
หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดินและมีมติของสมาชิกวุฒิสภา ๓ ใน ๕ เห็นว่าควรให้
ยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติม” ข้าพเจ้าได้ทราบแล้วความคำแถลงของท่าน
กรรมการพิจารณาจะในข้อที่ว่าเป็นอันแก้ไขได้ ถ้าเมื่อได้แยกแก้ไขรัฐธรรมนูญ
เสียก่อน แต่ข้าพเจ้ายังข้องใจอยู่นึกหนึ่งอยากจะให้กรรมการอธิบาย
ว่า ถ้าหากว่าแก้รัฐธรรมนูญได้แล้วบอกได้ว่าแก้กฎหมายระดับชาติซึ่งได้แล้ว
ไปแล้วได้ง่ายๆ ถ้าเมื่อออกไปแล้วจะแก้ไขอย่างไรก็ขอเป็นญัตติของกรรมการนั้นเหมาะ
สมควร หรือ ข้าพเจ้าขอตามท่าน ถ้าอธิบายว่าเหมาะสมแล้วของข้าพเจ้ามุ่ง
หลักไว้ที่คิดว่าต้องแก้ไข ถ้าหากว่าแก้รัฐธรรมนูญไปจะรู้ว่าแก้กฎหมาย
ระดับชาติซึ่งว่าไปแล้วออกเองคั่นหนึ่งคั่นแต่เดิมเสียงชมเบ่งมาจอรต ท่าน
จะว่าอย่างไร ขอคำอธิบาย

พระยาอรรณวกาวิชัยนิพนธ์ (กรรมาธิการ) : พังตุ๋นผู้ตั้งว่า โดยปกติกันจะเป็นอย่างที่ท่านว่า แต่ขออย่าตั้งว่าการที่จะแก้กฎหมายเข้าร บาดนั้น ต้องแก้รัฐธรรมนูญก่อน ทั้งนี้เมื่อจำเป็นจะต้องแก้รัฐธรรมนูญ ก่อนแล้วแต่ก็ในการแก้รัฐธรรมนูญนั้นเองต้องการอภิปรายกันว่าจะแก้เพราะ อะไร เพราะจะแก้กฎหมายเข้ารบาดเป็นเช่นนั้น ถ้าหากว่ารัฐสภาลงมติ โดยวิธีแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างที่ข้าพเจ้าว่าโดยมีเสียงที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ แล้วก็หมายความว่าแก้กฎหมายเข้ารบาด คือได้รับเสียงเท่านั้น คือเราจำเป็น จะต้องอภิปรายกัน เพราะเหตุว่าจะแก้อย่างไรก็ต้องมีการอภิปรายกัน เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเมื่อได้อภิปรายกันแล้ว เหตุผลที่จะแก้กฎหมายเข้ารบาด แล้วลงมติแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นการแก้กฎหมายเข้ารบาดก็เป็นไปตามที่อภิปราย กันในรัฐธรรมนูญนั่นเอง ข้าพเจ้าคิดว่าก็เป็นอย่างเดียวกัน

พระยาศรีธรรมราช : ข้าพเจ้าพอใจ ขอถอน

ขุนประเสริฐสุภมาตรา : คือว่าท่านกรรมาธิการแจ้งว่าจะแก้ คติต่างๆว่ารัฐธรรมนูญจะใช้วิธีแก้อย่างไร แต่เมื่อกฎหมายเข้ารบาด มาตรา ๒๐ ในรัชกาลที่ ๖ ได้บัญญัติวิธีแก้กฎหมายเข้ารบาดไว้ในนั้น ถ้า หากตกลงแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อแก้กฎหมายเข้ารบาดมันก็ซ้อนกัน ไม่ได้เขียน แก้กฎหมายเข้ารบาด ต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๐ แต่ข้าพเจ้าจะไม่ขออ่าน เพราะตั้ง ๑๐ บรรทัด เพราะฉะนั้นถ้าแก้ไขแล้วก็จะเป็นโมฆะ เพราะการ แก้มั่วอยู่แล้ว

๑๒.๐๘ น.

พระยาอรรณวกาวิชัยนิพนธ์ (กรรมาธิการ) : วิธีแก้กฎหมายเข้าร บาด กรรมาธิการยอมรับว่าได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเข้ารบาด ว่าจะต้องแก้ตั้งทำเช่นนั้น แต่ว่าโดยที่รัฐธรรมนูญเมื่อออกใช้ไปแล้ว การแก้ไขกฎหมายมี ๓ อย่างคือแก้ไขกฎหมายธรรมดาอย่างหนึ่ง แก้ไข

LIERT

กฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่ง ที่การแก้พระราชบัญญัติซึ่งการที่ทรง
คะแนนอย่างไรเราได้บัญญัติไว้ในนี้แล้ว โดยเหตุนี้เองบทบัญญัติในกฎ
มณเฑียรบาลว่าด้วยวิธีการแก้ไขจะเป็นอย่างไรก็ตามอยู่แล้ว และกฎหมาย
อะไรที่ขัดต่อกฎรัฐธรรมนูญเป็นการโมฆะ ออกใช้บังคับไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้
แล้วการที่จะแก้กฎหมายที่ทรงแก้ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ก็ต้องมีเสียง
ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง นักได้ทราบกันแล้ว ส่วนบทบัญญัติกฎหมายที่ทรงแก้
ที่พิเศษออกไปจากรัฐธรรมนูญก็เป็นอันใช้บังคับไม่ได้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าอยากจะชี้แจง และ
เรื่องที่เราพูดกันนี้ก็ได้เสร็จไปแล้ว คือผู้แปรญัตติเขาไม่คิดใจ เป็นอันว่าเสร็จ
ไปแล้ว เราขอขานยกนิ้วหัวงัดได้ ข้าพเจ้ายินดีที่จะให้ท่านมาตามข้าพเจ้าได้
แต่สำหรับคำแปรญัตติ ของพระยาศรีธรรมราชยกขึ้นไปแล้ว เป็นอันว่าหมด
ที่ข้าพเจ้ามีเรื่องที่จะต้องพูดต่อไปใหม่ทีเดียว คือมีนักข้างมาแต่
วานนี้แล้วข้าพเจ้ากลัวจะเสียเวลา แต่ขอเวลาอีก ๕ นาที คือมีผู้เสนอคำขอ
ขานมาคือนายเกษม คำรงบุตร ขอเพิ่มวันประชุมในวันเสาร์ ก็ต้องแต่วันเสาร์
ที่ ๑๑ พฤศจิกายนเป็นต้นไปและญัตติของพระยาศรีธรรมราชขอให้เพิ่มวัน
ประชุม คือวันเสาร์ที่จะถึงนี้ นับแต่วันเสาร์ที่ ๑๑ นี้ ยังมีขอเพิ่มเติม
ข้าพเจ้าจะเอาวันประชุมเสียก่อนว่าจะเพิ่มหรือไม่เพิ่ม ที่เขาเสนอว่าจะเพิ่ม
วันเสาร์อีกวันหนึ่ง นับแต่วันเสาร์นี้เป็นต้นไปจะขอฟังความเห็นจากผู้ใดจะเพิ่ม
หรือไม่เพิ่ม ผู้ใดไม่เห็นด้วยก็ปราชัยได้

ขุนตฤกษธิสีกษณากร : สำหรับญัตติที่ทรงแก้ข้าพเจ้าได้เสนอไป
ด้วยเหมือนกัน แต่ขอให้ข้อสังเกตและข้อร้องเป็นการควรตั้งข้อไป
คือว่าสำหรับการประชุมวันเสาร์วันเสาร์นี้ข้าพเจ้าไม่ขัดข้อง เพราะเหตุว่างาน
ของเรามีมาก แต่ข้าพเจ้าขอเลื่อน ให้เป็นว่าตั้งแต่วันเสาร์ของเดือนหน้าดีกว่า
สำหรับเดือนนี้ขอให้เป็นไปอย่างนี้

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ลงมติแล้วกัน จะเพิ่มวันเสาร์
ขึ้นอีกวันหนึ่งหรือไม่ ผู้ใดเห็นว่าควรเพิ่มวันเสาร์อีกวันหนึ่ง โปรดขยับมือขึ้น
ลงมาขยับมือพร้อมเพรียง

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : เป็นอันว่าเพิ่มวันเสาร์นี้ สำหรับ
เวลาเช้าขอเพิ่มตั้งแต่ ๘.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๒.๓๐ นาฬิกา ผู้ใดไม่เห็นด้วยก็
ถือถอยมือได้

เลขาธิการ ฯ : เวลาเช้า ๘.๐๐ น. ไม่มีกรรมาชิกขยับมือ แต่เวลาเด็ก
ขยับมือจะเพียงเที่ยง เพราะว่ามี ๒ โมงมีการประชุมกรรมาธิการแปร
ญัตติ เมื่อประชุมกรรมาธิการแปรญัตติเสร็จไปแล้วจะประชุมถึงบ่ายโมง
ผมไม่รู้ว่า แต่ว่าการแปรญัตติยังไม่เสร็จ แต่อยากจะมีเวลาว่างสำหรับ
จะมีมันสมองสำหรับคิดถึงเรื่องการแปรญัตติบ้าง

พระยาศรีธรรมราช : ข้าพเจ้ายอมตามที่ท่านว่า ตั้งแต่ ๘.๐๐ น.
ถึง ๑๒.๐๐ น.

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : มีผู้ใดจะคัดค้านหรือไม่ ตั้งแต่
๘.๐๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น. เมื่อไม่มีผู้ใดคัดค้านเป็นอันว่าประชุมอนุมัติเวลา
๘.๐๐ ถึง ๑๒.๐๐ ทุกวัน เริ่มตั้งแต่วันเสาร์นี้ ผู้ใดจะคัดค้านหรือไม่ทุกวัน
เมื่อไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ถือว่าประชุมอนุมัติ เว้นไว้แต่วัน
พฤหัสบดีมีการประชุมสภาผู้แทน เริ่มตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ นาฬิกาแทนตอนเช้า
ขอทว่า ๘.๐๐ นาฬิกา คือเริ่มตั้งแต่วันเสาร์นี้ เพราะฉะนั้นอนุมัติเช่นนั้น
พรุ่งนี้เป็น ๘.๐๐ นาฬิกาไปก่อน

พระยาศรีธรรมราช : สมยอม แต่ญัตติกล่าวชัดแล้ว คือทุกวัน
ตั้งแต่วันพรุ่งนี้ แต่ไม่เป็นไร ตกลงด้วย

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : สำหรับเวลาเช้าตั้งแต่พรุ่งนี้เป็น
ต้นไป พรุ่งนี้ก็ไม่ใช้ ตั้งแต่วันศุกร์ เพราะพรุ่งนี้เป็นวันพฤหัสบดี

LIRT

พระยาศรีธรรมราช : ผนยมอมแล้ว ตั้งแต่วันเสารักยอมแล้ว แต่ขอคัดค้านว่าได้เสนอตั้งแต่พรุ่งนี้ แต่เมื่อได้ท้าวว่าเขาตั้งวันเสารักยอมแล้ว ท่านยอมวันศุกร์ก็เอาวันศุกร์

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ คือว่ามาคุยกันที่ที่ท่านว่า นับแต่วันพรุ่งนี้ ข้าพเจ้าก็ไม่ว่าแต่ว่าพรุ่งนี้เป็นไปไม่ได้เพราะเป็นวันหยุดที่สัมพันธ์ต้องการบ้าง เพราะฉะนั้นต้องทำความตกลงกันเสีย คือเริ่มเวลา ๘ นาฬิกา ครึ่งเป็น ๘ นาฬิกาขึ้นไป เริ่มแต่วันศุกร์หรือวันเสาร์กันแน่ประเด็นจะมาเป็นครบ

พระยาศรีธรรมราช : วันศุกร์

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เขาแต่วันศุกร์เริ่ม ๘ นาฬิกา แทน ๘ นาฬิกาครึ่ง

นายเทพ โชติสุขิต : ยุติครึ่งผมตั้งแต่เมื่อวานนี้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ระยะเวลาแปรญัตติอาจจะตั้งพูดคุยกัน เขาได้พรุ่งนี้คิดว่า

นายเทพ โชติสุขิต : ชนิดเดียว ที่ประชุมแต่ละกรมวิชาการ ไม่น่าจะรังเกียจขอพูดชนิดเดียวไหน ๆ ก็เลยไปแล้ว

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : รอให้ท่านชี้แจง

นายเทพ โชติสุขิต : คือข้าพเจ้าคิดว่าเผื่อว่าแปรญัตติเป็นหมวดๆ หมวดละชิ้นๆ และวันนั้นไม่ทัน เอาตัวๆ จะขอยื่นแปรญัตติที่พูดอะไรแล้ว ก็ต้องขอให้ที่ประชุมได้กรุณาอนุมัติเพราะว่าวันนี้ไม่ทันจริงๆ แต่ทำงานของผู้แทนนั้นไม่ใช่แค่สภาร่างรัฐธรรมนูญสภาเดียว งานส่วนนี้ตัวก็มี งานประมาณก็มีแต่ควรจะมีประมาณนี้ไม่เสร็จแต่ไม่ทันจริงๆ ถ้าจะให้พร้อมทำงานก็ขอความกรุณาช่วยทำโดยรอบคอบและเห็นใจ ไม่ใช่เอาระเบียบแบบแผนเป็น

กษัตริษณะ มีเรื่องญาติหรือพนักให้แล้วอะไรก็แสดงถ้าไม่ให้ข้าพเจ้าก็เสียใจ
ที่จะทำงานด้วยดีตามาก

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนญ : ไม่ใช่ คือนักกรรมาธิการแปร
ญัตติตกลงแล้วว่าจะถอน ที่ท่านขอขี้ดเวลา เราไม่เคยมีธรรมเนียมที่จะขี้ด
เวลา เราตกลงกันไปแล้วก็ไม่ยื่นขี้ด ข้าพเจ้าขอความเห็นที่ประชุม ผู้ใด
จะเห็นว่อย่างไร

นายอินทร สิงหนคร : ญัตติที่หมคขายแล้วขอขี้ดขึ้นมา
ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ถูกต้อง ที่จะถามที่ประชุมสั่งขี้ดว่าสั่งที่หมคขายจะขอขี้ดอีก
ไม่เห็นด้วย ถ้ามีอะไรขี้ดอีก คือนิติเคอร์ หมค ให้แล้ว ๑๕ คน ๒๒ คน
ก็ชนะแล้ว มีอะไรรอบคอบหลายอย่าง ถ้าไม่รอบคอบไม่เห็นด้วย

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนญ : ขอปรับความเข้าใจที่ตกลงไว้
ตกลงไปในวาระที่หนึ่งก็ได้ เราจะรอพนักอยู่ในวาระที่หนึ่งไม่ใช่ขี้ดถึงเวลาน
อนุญาตให้พนักมาแล้วจะขอขี้ดอีกหรือไม่ เรื่องเป็นอย่างนั้นเท่านั้น ก็แล้วแต่ท่าน

นายเทพ โชตินุชิต : ความจริงที่ว่าวิธีพนักหมคการในรัฐ-
ธรรมนญนี้ วิธีพิจารณาในรัฐธรรมนญมันปฏิบัติให้เป็นผลวิธีของกฎหมาย
ดำรงบัญญัติ วิธีบัญญัติ ถ้าเราจะให้ได้ผลขอความกรณาให้ได้ขี้ดขี้ดขี้ด

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนญ : หมายความว่าขี้ดเวลาที่เรา
ตกลงไปแล้ว

นายอินทร สิงหนคร : หมคขายแล้ว คือว่าสั่งที่ขาคขายแล้ว
สภาพถ้าหากว่าลงมติว่าให้ขี้ดไปได้แล้วให้ขี้ดขี้ดถ้าไม่แปรญัตติ ข้าพเจ้าว่า
เป็นการผิดข้อบังคับมาแล้ว แต่ท่านประธาน จะเขามาถามที่ประชุมจะให้
ถอนหรือ ข้าพเจ้าสั่งขี้ดแล้วการที่อ้างว่างานของสภาผู้แทนก็มี สภาผู้แทนก็มี
พวกเราไม่ใช่ผู้สภาหรือสภาผู้แทนงานของข้าพเจ้าก็มีเหมือนกัน ข้าพเจ้า
ไม่เห็นด้วย

หลวงอภัยคุณานุรักษ์ : ไม่เห็นจะผิดข้อบังคับอะไร สภานิติบัญญัติ คือไม่เห็นจะผิดอะไร เราตั้งร่างรัฐธรรมนูญเพื่ออะไร เพื่อให้ได้ใช้หรือไม่ แล้วทำไมมาบีบบังคับกัน ข้อความใดซึ่งไม่ได้พิจารณาแก้เปิดเวลาให้เรามีโอกาสให้เขาพิจารณาจะเป็นอย่างไร ทำไมจะรีบร้อนอะไร ท่านจะกลับมาเขียนใหม่ก็ไป

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมาชิกอย่ากล่าวเช่นนั้น

นายอินทร สิงหนตล : ข้าพเจ้าขอให้อ่อน

หลวงอภัยคุณานุรักษ์ : ข้าพเจ้าขอถอนแล้ว

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้าเห็นด้วย การร่างรัฐธรรมนูญทำให้วุ่นวายที่สุด แต่รู้แต่ว่าเขาใช้เวลา ๑๒๐ วัน แล้วเห็นประมุขตีกรรมาธิการพิจารณาจะเสร็จหรือไม่ จะเอาเวลาตลอดชีวิตทำไม่ได้ เราใช้เวลาเรา ๑๒๐ วัน

พระยาสาริกพงศักรมพิลาต : บุคคลที่ตกลงไปแล้วโดย ๑๕ คน เรียงร้อยพันพิจารณาใหม่ นี่เพียงแต่ขอยืดเวลาซึ่งเป็นการหมิ่นหมิ่นเด็กน้อย แล้วเวลาข้างหน้าเหลืออีกมาก ทำไมไม่ควรให้ โอกาสหน้าก็ยังไม่มีชีวิต แล้วตั้งสมาชิกสภาขึ้นมั่งงานอื่นมั่ง เพราะฉะนั้นควรให้โอกาสบ้าง อย่างน้อยก็เพียงแค่นั้น ส่วนบุคคลที่ผ่านสภาแล้วก็ควรให้แก้กันไว้

เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ในฐานะที่กระผมเห็นการแปรญัตติและเห็นงาน ผมเห็นว่าถ้าหากว่ายืดเวลาแล้วร่างรัฐธรรมนูญจะไม่เสร็จ เพียงแต่การแปรญัตติแล้วนอกจากนี้การแปรญัตติจะต้องทำงานให้เร็วที่สุดเพื่อต่อไปจะต้องประชุมทั้งเข้าทางบ้าย แต่ก็ยังจะต้องมีกลางคืน แล้วสมาชิกจะแปรญัตติไม่หมดที่สุดแล้วจะเป็นการเสียหายมาก แต่กรรมาธิการจะไม่ได้นำมากระทำรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยเลย นอกจากนั้นยังมีร่างข้อบังคับ ผมนึกว่าข้อบังคับนั้นผมเหมาะสมอยู่แล้ว เราใช้จนกว่าจะมีการแก้ไขข้อบังคับใหม่ ข้อบังคับเมื่อสภาดังมามติไป ท่านสมาชิกผู้ใดประสงค์

LIRT

จะแก้ไข้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรส่งมายังเดชาฯ ภายในเวลาที่กำหนด ถ้าหากว่าเกินเวลาแล้วก็ตกไป ไม่อย่างนั้นแล้วก็ไม่มีทางที่จะเสร็จได้

ประธานสภาว้่างรัฐธรรมนุญ : การที่เดชาฯ อย่างนี้ก็เป็นเช่นนั้น คือเราได้กำหนดเวลาไปแล้ว และตามที่ปฏิบัติกันมาในสภาผู้แทนก้ด ก็มิได้ก้ด ก็ไม่มีเลยที่เราจะกำหนดเวลาปฏิบัติไปแล้วจะมากดลงชยายเวลา ปฏิบัติติดกันไม่มีขรรวมเนียมเลย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นอ่าถ้าการเต็มชยาคตามักแปรอ้กไม่ได้ ต้องเดยามาแล้ว

นายเทพ โชตินุชิต : ความจริงที่ท่านได้กำหนดไว้ที่ประชุมได้กำหนดไว้ช่นแรกว่าเป็นระยะ ๓ วัน คือหมด ข้าพเจ้าเข้าใจอ่าความประสงค์ที่จะกำหนดเช่นนั้น คงหมายความว่าเราจะพิจารณาวิจรรวมรัฐธรรมนุญให้เสร็จโดยรวดเร็ว นี้ก็ยังไม่เสร็จ เพิ่งถึงมาตรา ๒๐ เท่านั้น ถึง ๓๐ กว่าวันแล้ว และมาตราอ้อ ๆ ไป ก็น่าจะให้ปฏิบัติ ให้เขาพิจารณากันโดยก้ดกัน ถ้าหากอ่าพิจารณากันโดยรวดเร็ว ข้าพเจ้าจะไม่อ่าเลย ถ้ามีานนถง ๕๐-๖๐ มาตรา ข้าพเจ้าก็ไม่อ่า แต่ที่น้อ ๆ ไป มาตรา ๓๐-๔๐ เราก้ดยังพิจารณาไม่ถึง คือไปคอรจะกำหนดให้แน่นอนอ่าภายในวันที่เท่าไร ท่านทำงานมาก ประวัตค้ศาสตร์ก็จารึกชื่อตนเอง อ่าท่านเป็นคนชยีน

ประธานสภาว้่างรัฐธรรมนุญ : ไม่คอรจะพูดเช่นนั้น เราก้เจตนาค้ดอ้ดกันช่นนั้น ชยอ้บงค้บก็มิชยอ้ดอ่าจะทำอย่างนี้ เราค้ดก้ดกันไปแล้วค้ดจริงเราค้ดก้ดกันเสร็จไปแล้ว และการที่เราทำเป็นระยะนั้นท่านจะอ้อยหรือเปล้าก็ไม่วรรวม เราเข้าใจกันค้ด คืออ่าพอ ๓ วันแล้ว ก็มาอ้อปราชกันบ้บทหนึ่ง เมื่อมีชยอ้บงค้บชยอ้เช่นนั้น ข้าพเจ้าเห็นอ่าเราจะไปท่านอ้อชยอ้บงค้บไม่ค้ดหมดเวลาขอเด็กประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา

LIRT

คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมสภาจังหวัดจันทบุรี

นายเกษม บุญศรี (ประธานกรรมการ)	นายเจริญ บัณฑิตโร ผู้ตรวจรายงาน
ขุนคงฤทธิศึกษากร (เลขานุการกรรมการ)	นายประเสริฐ บัณฑิตภักดิ์ ,,
พ.อ. กำนัน จำนงภูมิเวท	นายประสิทธิ์ ศรีสุชาติ ,,
นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์	นายสุรินทร์ ตัณฑากร ,,
หลวงองค์มานุรักษ์	นายสุชนัน จิตรภักดิ์ ,,
น.อ. พระยาศรีราชภัยพิพัฒน์ ร.น.	นายศิริ มนต์ไทรเวศย์ ,,
ขุนประเสริฐศุภมาตรา	นางสาวอรวรรตีณ์ ด้บุญ ,,
นายอินทพร สิงหนคร	นายเล็ก จารุณัฐ ,,
นายจง ใจภักดิ์	นางโฉมเฉลา ตัณฑากร ,,
นายเกษม คำรงบุตร	นายพิพัฒน์ เอกะโรหิต ,,
	นายดวง เคียมพงษ์ ,,
	นางสาวฉันทนา ชาญบ้อม ,,
	นางสาวมานิต ศักดิ์กระมะ ,,
	นายโชค คุปตะวาทีน ,,
	นายอุดม พลอยตั้งวางต์ ,,
	นายประภัสร์ จินตามัย ,,
	นายวิจิตร นิตะไพจิตร ,,
	นายสมชาย ศุภวัฒน์ ,,

นายหยุด แสงอุทัย
เลขาธิการสภาจังหวัดจันทบุรี

ศรีธรรมมาธิเบศ
ประธานสภาจังหวัดจันทบุรี

LIRT